

Jaroslav
Hašek

Osudy dobrého vojáka
Švejka za světové války

*Osudy dobrého vojáka
Švejka za světové války*

Všechna práva vyhrazena.

*Žádná část této publikace nesmí být rozšiřována
bez písemného souhlasu nakladatele.*

Cover © Daniel Pocar, 2024

© DOBROVSKÝ s.r.o., 2024

ISBN 978-80-277-4794-8 (pdf)

Jaroslav
Hašek

Osudy dobrého vojáka
Švejka za světové války

$\frac{1}{4}$
00

OBSAH

Díl první	V zázemí	5
	Úvod	7
1	<i>Zasáhnutí dobrého vojáka Švejka do světové války</i>	9
2	<i>Dobrý voják Švejk na policejním ředitelství</i>	19
3	<i>Švejk před soudními lékaři</i>	28
4	<i>Švejka vyhodili z blázince</i>	35
5	<i>Švejk na policejním komisařství v Salmově ulici</i>	40
6	<i>Švejk opět doma proraziv začarovaný kruh</i>	48
7	<i>Švejk jde na vojnu</i>	59
8	<i>Švejk simulantem</i>	66
9	<i>Švejk na garnizóně</i>	83
10	<i>Švejk vojenským sluhou u polního kuráta</i>	104
	I	104
	II	112
	III	120
	IV	124
11	<i>Švejk jede s polním kurátem sloužit polní mši</i>	127
	I	127
	II	129
12	<i>Náboženská debata</i>	137
13	<i>Švejk jde zaopatřovat</i>	144

14	<i>Švejk vojenským sluhou u nadporučíka Lukáše</i>	159
	I	159
	II	164
	III	168
	IV	178
	V	185
	VI	191
15	<i>Katastrofa</i>	201
	Doslov k prvnímu dílu V zázemí	214

	Díl druhý <i>Na frontě</i>	217
1	<i>Švejkovy nehody ve vlaku</i>	219
2	<i>Švejkova budějovická anabáze</i>	239
3	<i>Švejkovy příhody v Királyhidě</i>	305
4	<i>Nová utrpení</i>	364
5	<i>z Mostu nad Litavou k Sokalu</i>	389

Díl třetí	<i>Slavný výprask</i>	433
1	<i>Přes Uhry</i>	435
2	<i>V Budapešti</i>	494
3	<i>Z Hatvanu na hranice Haliče</i>	548
4	<i>Marschieren! Marsch!</i>	599

Díl čtvrtý	<i>Pokračování slavného výprasku</i>	651
1	<i>Švejk v transportu ruských zajatců</i>	653
2	<i>Duchovní útěcha</i>	679
3	<i>Švejk opět u své marškumpanie</i>	689

Díl první

V zázemí

ÚVOD

Veliká doba žádá velké lidi. Jsou nepoznaní hrdinové, skromní, bez slávy a historie Napoleona. Rozbor jejich povahy zastínil by i slávu Alexandra Macedonského. Dnes můžete potkat v pražských ulicích ošumělého muže, který sám ani neví, co vlastně znamená v historii nové, velké doby. Jde skromně svou cestou, neobtěžuje nikoho a není též obtěžován žurnalisty, kteří by ho prosili o interview. Kdybyste se ho otázali, jak se jmenuje, odpověděl by vám prostince a skromně: „Já jsem Švejk...“

*A tento tichý, skromný ošumělý muž jest opravdu ten starý dob-
rý voják Švejk, hrdinný, statečný, který kdysi za Rakouska byl v ús-
tech všech občanů českého království a jehož sláva nezapadne ani
v republice.*

*Mám velice rád toho dobrého vojáka Švejka, a podáváje jeho
osudy za světové války, jsem přesvědčen, že vy všichni budete sympa-
tizovat s tím skromným, nepoznaným hrdinou. On nezapálil chrám
bohyně v Efesu, jako to udělal ten hlupák Herostrates, aby se dostal
do novin a školních čítanek.*

A to stačí.

autor

Zasáhnutí dobrého vojáka Švejka do světové války

„Tak nám zabili Ferdinanda,“ řekla posluhovačka panu Švejkovi, který opustiv před léty vojenskou službu, když byl definitivně prohlášen vojenskou lékařskou komisí za blba, živil se prodejem psů, ošklivých nečistokrevných oblud, kterým padělal rodokmeny.

Kromě tohoto zaměstnání byl stížen revmatismem a mazal si právě kolena opodeldokem.

„Kerýho Ferdinanda, paní Müllerová?“ otázal se Švejk, nepřestávaje si masírovat kolena, „já znám dva Ferdinandy. Jednoho, ten je sluhou u drogisty Průši a vypil mu tam jednou omylem láhev nějakého mazání na vlasy, a potom znám ještě Ferdinanda Kokošku, co sbírá ty psí hovínka. Vobou není žádná škoda.“

„Ale, milostpane, pana arcivévodu Ferdinanda, toho z Konopiště, toho tlustýho, nábožného.“

„Ježíšmarjá,“ vykřikl Švejk, „to je dobrý. A kde se mu to, panu arcivévodovi, stalo?“

„Práskli ho v Sarajevu, milostpane, z revolveru, vědí. Jel tam s tou svou arcikněžnou v automobilu.“

„Tak se podívejme, paní Müllerová, v automobilu. Jó, takovej pán si to může dovolit a ani si nepomyslí, jak taková jízda automobilem může nešťastně skončit. A v Sarajevu k tomu, to je

v Bosně, paní Müllerová. To udělali asi Turci. My holt jsme jim tu Bosnu a Hercegovinu neměli brát. Tak vida, paní Müllerová. On je tedy pan arcivévoda už na pravdě boží. Trápil se dlouho?“

„Pan arcivévoda byl hned hotovej, milostpane. To vědí, že s revolverem nejsou žádný hračky. Nedávno taky si hrál jeden u nás v Nuslích s revolverem a postřílel celou rodinu i domovníka, kterej se šel podívat, kdo to tam střílí ve třetím poschodí.“

„Někerej revolver, paní Müllerová, vám nedá ránu, kdybyste se zbláznili. Takovejch systémů je moc. Ale na pana arcivévodu si koupili jistě něco lepšího a taky bych se chtěl vsadit, paní Müllerová, že ten člověk, co mu to udělal, se na to pěkně voblík. To vědí, střílet pana arcivévodu, to je moc těžká práce. To není, jako když pytlák střílí hajnýho. Tady jde vo to, jak se k němu dostat, na takovýho pána nesmíte jít v nějakých hadrech. To musíte jít v cylindru, aby vás nesebral dřív policajt.“

„Vono prej jich bylo víc, milostpane.“

„To se samo sebou rozumí, paní Müllerová,“ řekl Švejk, konče masírování kolen, „kdybyste chtěla zabít pana arcivévodu nebo císaře pána, tak byste se jistě s někým poradila. Víc lidí má víc rozumu. Ten poradí to, ten vono a pak se dílo podaří, jako je to v tej naší hymně. Hlavní věcí je vyčíhat na ten moment, až takovej pán jede kolem. Jako, jestli se pamatujou na toho pana Luccheniho, co probod naši nebožku Alžbětu tím pilníkem. Procházel se s ní. Pak věřte někomu; vod tý doby žádná císařovna nechodí na procházky. A vono to čeká ještě moc osob. A uviděj, paní Müllerová, že se dostanou i na toho cara a carevnu, a může být, nedej pánbůh, i na císaře pána, když už to začli s jeho strýcem. Von má, starej pán, moc nepřátel. Ještě víc než ten Ferdinand. Jako nedávno povídal jeden pán v hospodě, že přijde čas, že ty císařové budou kapat jeden za druhým a že jim ani státní nadvládnictví nepomůže. Pak neměl na útratu a hostinský ho musel dát sebrat. A von mu dal facku a strážníkovi dvě. Pak ho odvezli

v košatince, aby se vzpamatoval. Jó, paní Müllerová, dnes se dějou věci. To je zas ztráta pro Rakousko. Když jsem byl na vojně, tak tam jeden infanterista zastřelil hejtmana. Naládoval flintu a šel do kanceláře. Tam mu řekli, že tam nemá co dělat, ale on pořád vedl svou, že musí s panem hejtmanem mluvit. Ten hejtman vyšel ven a hned mu napařil kasárníka. Von vzal flintu a bouch ho přímo do srdce. Kulka vyletěla panu hejtmanovi ze zad a ještě udělala škodu v kanceláři. Rozbila flašku inkoustu a ten polil úřední akta.“

„A co se stalo s tím vojákem?“ otázala se ho po chvíli paní Müllerová, když Švejk se oblékal.

„Voběsil se na kšandě,“ řekl Švejk, čistě si tvrdý klobouk. „A ta kšanda nebyla ani jeho. Tu si vypůjčil od profousa, že prý mu padají kalhoty. Měl čekat, až ho zastřelejí? To vědí, paní Müllerová, že v takový situaci jde každému hlava kolem. Profousa za to degradovali a dali mu šest měsíců. Ale von si je nevodseděl. Utek do Švejcár a dneska tam dělá kazatele náký církve. Dneska je málo poctivců, paní Müllerová. Já si představuju, že se pan arcivévoda Ferdinand také v tom Sarajevu zmejlil v tom člověkoví, co ho střelil. Viděl nějakého pána a myslil si, to je nějaký pořádný člověk, když mně volá slávu. A zatím ho ten pán bouch. Dal mu jednu, nebo několik?“

„Noviny píšou, milostpane, že pan arcivévoda byl jako řešeto. Vystřílel do něho všechny patrony.“

„To jde náramně rychle, paní Müllerová, strašně rychle. Já bych si na takovou věc koupil browning. Vypadá to jako hračka, ale můžete s tím za dvě minuty postřílet dvacet arcivévodů, hubenejch nebo tlustejch. Ačkoliv, mezi námi řečeno, paní Müllerová, že do tlustýho pana arcivévody se trefíte jistěj než do hubenýho. Jestli se pamatujou, jak tenkrát v Portugalsku si postříleli toho svýho krále. Byl taky takovej tlustej. To víte, že král nebude přece hubenej. Já tedy teď jdu do hospody U kalicha, a kdyby někdo

sem přišel pro toho ratlíka, na kterýho jsem vzal zálohu, tak mu řeknou, že ho mám ve svém psinci na venkově, že jsem mu nedávno kupíroval uši a že se teď nesmí převážet, dokud se mu uši nezahojí, aby mu nenastydly. Klíč dají k domovnici.“

V hospodě U kalicha seděl jen jeden host. Byl to civilní strážník Bretschneider, stojící ve službách státní policie. Hostinský Palivec myl tácky a Bretschneider se marně snažil navázat s ním vážný rozhovor.

Palivec byl známý sprosták, každé jeho druhé slovo byla zadnice nebo hovno. Přitom byl ale sečtělý a upozorňoval každého, aby si přečetli, co napsal o posledním předmětu Viktor Hugo, když líčil poslední odpověď staré gardy Napoleona Angličanům v bitvě u Waterloo.

„To máme pěkné léto,“ navazoval Bretschneider svůj vážný rozhovor.

„Stojí to všechno za hovno,“ odpověděl Palivec, ukládaje tácky do skleníku.

„Ty nám to pěkně v tom Sarajevu vyvedli,“ se slabou nadějí ozval se Bretschneider.

„V jakým Sarajevu?“ otázal se Palivec, „v tej nuselskej vinárně? Tam se perou každéj den, to vědí, Nusle.“

„V bosenském Sarajevu, pane hostinský. Zastřelili tam pana arcivévodu Ferdinanda. Co tomu říkáte?“

„Já se do takových věcí nepletu, s tím ať mně každéj políbí prdel,“ odpověděl slušně pan Palivec, zapaluje si dýmku. „Dneska se do toho míchat, to by mohlo každému člověkovu zlomit vaz. Já jsem živnostník, když někdo přijde a dá si pivo, tak mu ho natočím. Ale nějaký Sarajevo, politika nebo nebožtík arcivévoda, to pro nás nic není, z toho nic nekouká než Pankrác.“

Bretschneider umkl a díval se zklamaně po pusté hospodě.

„Tady kdysi visel obraz císaře pána,“ ozval se opět po chvíli, „právě tam, kde teď visí zrcadlo.“

„Jó, to mají pravdu,“ odpověděl pan Palivec, „visel tam a sraly na něj mouchy, tak jsem ho dal na půdu. To víte, ještě by si někdo mohl dovolit nějakou poznámku a mohly by být z toho nepříjemnosti. Copak to potřebuju?“

„V tom Sarajevu muselo to být asi ošklivé, pane hostinský.“ Na tuto záludně přímou otázku odpověděl pan Palivec neobyčejně opatrně: „V tuhle dobu bývá v Bosně a Hercegovině strašný horko. Když jsem tam sloužil, tak museli dávat našemu obrlajtnantovi led na hlavu.“

„U kterého pluku jste sloužil, pane hostinský?“

„Na takovou maličkost se nepamatuju, já jsem se nikdy o takovou hovadinu nezajímal a nikdy jsem nebyl na to zvědavý,“ odpověděl pan Palivec, „přílišná zvědavost škodí.“

Civilní strážník Bretschneider definitivně umklkl a jeho zachmuřený výraz se zlepšil teprve příchodem Švejka, který, vstoupiv do hospody, poručil si černé pivo s touto poznámkou: „Ve Vídni dneska taky mají smutek.“

Bretschneiderovy oči zasvítily plnou nadějí a řekl stručně:

„Na Konopišti je deset černých praporů.“

„Má jich tam být dvanáct,“ řekl Švejk, když se napil.

„Proč myslíte dvanáct?“ otázal se Bretschneider.

„Aby to šlo do počtu, do tuctu, to se dá lepší počítat a na tucty to vždycky přijde lacinějc,“ odpověděl Švejk.

Panovalo ticho, které přerušil sám Švejk povzdechem:

„Tak už tam je na pravdě boží, dej mu pánbůh věčnou slávu. Ani se nedočkal, až bude císařem. Když já jsem sloužil na vojně, tak jeden generál spadl s koně a zabil se docela klidně. Chtěli mu pomoci zas na koně, vysadit ho a divějí se, že je úplně mrtvej. A měl taky avancírovat na feldmaršálka. Stalo se to při přehlídce vojska. Tyhle přehlídky nikdy nevedou k dobrému. V Sarajevě taky byla nějaká přehlídka. Jednou se pamatuji, že mně scházelo při takové přehlídce dvacet knoflíků u mundúru a že mě zavřeli

za to na čtrnáct dní do ajnclíku a dva dny jsem ležel jako lazar, svázaný do kozelce. Ale disciplína na vojně musí být, jinak by si nikdo nedělal z ničeho nic. Náš obrlajtnant Makovec, ten nám vždy říkal: „Disciplína, vy kluci pitomí, musí bejt, jinak byste lezli jako vopice po stromech, ale vojna z vás udělá lidi, vy blbouni pitomí.“ A není to pravda? Představte si park, řekněme na Karláku, a na každém stromě jeden voják bez disciplíny. Z toho jsem vždycky měl největší strach.“

„V tom Sarajevu,“ navazoval Bretschneider, „to udělali Srbové.“

„To se mýlíte,“ odpověděl Švejk, „udělali to Turci, kvůli Bosně a Hercegovině.“ A Švejk vyložil svůj názor na mezinárodní politiku Rakouska na Balkáně. Turci to prohráli ve 1912. roce se Srbskem, Bulharskem a Řeckem. Chtěli, aby jim Rakousko pomohlo, a když se to nestalo, střelili Ferdinanda.

„Máš rád Turkey?“ obrátil se Švejk na hostinského Palivce, „máš rád ty pohanský psy, vid', že nemáš?“

„Host jako host,“ řekl Palivec, „třebas Turek. Pro nás živnostníky neplatí žádná politika. Zaplat si pivo a sed' v hospodě a žvaň si, co chceš. To je moje zásada. Jestli to tomu našemu Ferdinandovi udělal Srb nebo Turek, katolík nebo mohamedán, anarchista nebo mladočech, mně je to všechno jedno.“

„Dobře, pane hostinský,“ ozval se Bretschneider, který opět pozbýval naděje, že z těch dvou se dá někdo chytit, „ale připustíte, že je to velká ztráta pro Rakousko.“

Místo hostinského odpověděl Švejk: „Ztráta to je, to se nedá upřít. Hrozná ztráta. Von se Ferdinand nedá nahradit nějakým pitomou. Von měl bejt jenom ještě tlustější.“

„Jak to myslíte?“ ožil Bretschneider.

„Jak to myslím?“ odvětil spokojeně Švejk, „docela jenom takhle. Kdyby byl bejval tlustější, tak by ho jistě už dřív ranila mrtvice, když honil ty báby na Konopišti, když tam v jeho revíru sbíraly roští a houby, a nemusel zemřít takovou hanebnou smrtí. Když

to povázím, synovec císaře pána, a voni ho zastřelejí. Vždyť je to ostuda, jsou toho plný noviny. U nás před léty v Budějovicích probodli na trhu v nějaké takové malé hádce jednoho obchodníka s dobyt看, nějakého Břetislava Ludvíka. Ten měl syna Bohuslava, a kam přišel prodávat prasata, nikdo od něho nic nekoupil a každý říkal: ‚To je syn toho probodnutýho, to bude asi také pěkněj lump.‘ Musel skočit v Krumlově z toho mostu do Vltavy a museli ho vytáhnout, museli ho křísit, museli z něho pumpovat vodu a von jim musel skonat v náručí lékaře, když mu dal nějakou injekci.“

„Vy ale máte divná přirovnání,“ řekl Bretschneider významně, „mluvíte napřed o Ferdinandovi a potom o obchodníku s dobyt看.“

„Ale nemám,“ hájil se Švejek, „bůh mě chraň, abych já chtěl někoho k někomu přirovnávat. Pan hostinský mne zná. Viď, že jsem nikdy nikoho k někomu nepřirovnával? Já bych jenom nechtěl být v kůži té vdovy po arcivévodovi. Co teď bude dělat? Děti jsou sirotkové, panství v Konopišti bez pána. A vdávat se zas za nějakého arcivévodu? Co z toho má? Pojede s ním zas do Sarajeva a bude vdovou podruhé. To byl ve Zlivi u Hluboké před léty jeden hajný, měl takové ošklivé jméno Pindour. Zastřelili ho pytláci a zůstala po něm vdova s dvěma dítkami a vzala si za rok opět hajného, Pepíka Šavlovic z Mydlovar. A zastřelili jí ho taky. Pak se vdala potřetí a vzala si zas hajného a povídá: ‚Do třetice všeho dobrého. Jestli teď se to nepodaří, tak už nevím, co udělám.‘ To se ví, že jí ho zas zastřelili, a to už měla s těmi hajnými šest dětí dohromady. Byla až v kanceláři knížete pána na Hluboké a stěžovala si, že má s těmi hajnými trápení. Tak jí doporučili porybnýho Jareše z ražické bašty. A co byste řekli, utopili jí ho při lovení rybníka a měla s ním dvě děti. Pak si vzala nunváře z Vodňan a ten ji jednou v noci klepl sekýrou a šel se dobrovolně udat. Když ho potom v Písku u krajského soudu věšeli, ukousl knězi nos a řekl, že vůbec ničeho nelituje, a také řekl ještě něco hodně ošklivého o císaři pánovi.“

„A nevíte, co o něm řekl?“ otázal se hlasem plným naděje Bretschneider.

„To vám říct nemohu, poněvadž se to nikdo neodvážil opakovat. Ale bylo to prý tak něco strašlivýho a hroznýho, že jeden rada od soudu, který byl při tom, se z toho zbláznil a ještě dodnes ho drží v izolaci, aby to nevyšlo najevo. To nebyla jenom nějaká urážka císaře pána, jaká se dělá ve vožralství.“

„A jaké urážky císaře pána se dělají ve vožralství?“ otázal se Bretschneider.

„Prosím vás, pánové, obraťte list,“ ozval se hostinský Palivec, „víte, já to nemám rád. Leccos se kecne a pak to člověka mrzí.“

„Jaké urážky císaře pána se dělají ve vožralství?“ opakoval Švejk, „všelijaké. Vopijte se, dejte si zahrát rakouskou hymnu a uvidíte, co začnete mluvit. Vymyslíte si toho tolik na císaře pána, že kdyby toho byla jen polovička pravda, stačilo by to, aby měl ostudu pro celý život. Ale von si to starej pán doopravdy nezaslouží. Vezměte si tohle. Syna Rudolfa ztratil v útlém věku, v plné mužské síle. Manželku Alžbětu mu propíchli pilníkem, potom se mu ztratil Jan Orth; bratra, císaře mexického, mu zastřelili v nějaké pevnosti u nějaké zdi. Teď zas mu odstřelili synovce na stará kolena. To aby měl člověk železné nervy. A potom si vzpomene nějakej vožralej chlap a začne mu nadávat. Kdyby dnes něco vypuklo, půjdu dobrovolně a budu sloužit císaři pánu až do roztrhání těla.“

Švejk se napil důkladně a pokračoval: „Vy myslíte, že to císař pán takhle nechá bejt? To ho málo znáte. Vojna s Turky musí být. Zabili jste mně synovce, tak tady máte přes držku. Válka jest jistá. Srbsko a Rusko nám pomůže v té válce. Bude se to řezat.“

Švejk v té prorocké chvíli vypadal krásně. Jeho prostodušná tvář, usměvavá jak měsíc v úplňku, zářila nadšením. Jemu bylo vše tak jasné.

„Může být,“ pokračoval v líčení budoucnosti Rakouska, „že nás v případě války s Tureckem Němci napadnou, poněvadž Němci a Turci drží dohromady. Jsou to takový potvory, že jim není v světě rovno. Můžeme se však spojit s Francií, která má od 71. roku spadené na Německo. A už to půjde. Válka bude, víc vám neřeknu.“

Bretschneider vstal a řekl slavnostně: „Víc nemusíte povídat, pojďte se mnou na chodbu, tam vám něco povím.“

Švejk vyšel za civilním strážníkem na chodbu, kde ho čekalo malé překvapení, když mu jeho soused u piva ukázal orlíčka a prohlásil, že ho zatýká a ihned odvede na policejní ředitelství. Švejk se snažil vysvětlit, že se asi ten pán mýlí, on že je úplně nevinný, že nepronesl ani jednoho slova, které by mohlo někomu urazit.

Bretschneider mu však řekl, že skutečně se dopustil několika trestných činů, mezi kterými hraje roli zločin velezrády.

Pak se vrátili do hospody a Švejk řekl k panu Palivcovi:

„Já mám pět piv a jeden rohlík s párkem. Teď mně dej ještě jednu slivovici a já už musím jít, poněvadž jsem zatčenej.“

Bretschneider ukázal panu Palivcovi orlíčka, chvíli se díval na pana Palivce a pak se otázel:

„Jste ženat?“

„Jsem.“

„A může vaše manželka za vás vésti obchod po dobu vaší nepřítomnosti?“

„Může.“

„Tak je to v pořádku, pane hostinský,“ vesele řekl Bretschneider, „zavolejte sem svou paní, předejte jí to a večer si pro vás přijedem.“

„Nic si z toho nedělej,“ těšil ho Švejk, „já tam jdu jenom pro velezrádu.“

„Ale pro co já?“ zabědoval pan Palivec, „já byl přece tak vopatrnej.“

Bretschneider se usmál a vítězoslavně řekl:

„Za to, že jste řekl, že sraly mouchy na císaře pána. Oni vám už toho císaře pána vyženou z hlavy.“

A Švejk opustil hospodu U kalicha v průvodu civilního strážníka, kterého, stíhaje jeho tvář svým dobráckým úsměvem, se optal, když vyšli na ulici:

„Mám slézt z chodníku?“

„Jak to?“

„Já myslím, když jsem zatčenej, že nemám práva chodit po chodníku.“

Když vcházel do vrat policejního ředitelství, řekl Švejk:

„Tak nám to pěkně uteklo. Chodíte často ke Kalichu?“

A zatímco vedli Švejka do přijímací kanceláře, U kalicha předaával pan Palivec hospodu své plačící ženě, těše ji svým zvláštním způsobem:

„Neplač, neřvi, co mně mohou udělat kvůli posranému obrazu císaře pána?“

A tak zasáhl dobrý voják Švejk do světové války svým milým, roztomilým způsobem. Historiky bude zajímat, že on viděl daleko do budoucnosti. Jestli se situace vyvinula později jinak, než jak on vykládal U kalicha, musíme mít na zřeteli, že neměl průpravného diplomatického vzdělání.

Dobrý voják Švejk na policejním ředitelství

Sarajevský atentát naplnil policejní ředitelství četnými oběťmi. Vodili to jednoho po druhém a starý inspektor v přijímací kanceláři říkal svým dobráckým hlasem:

„Von se vám ten Ferdinand nevyplatí!“

Když Švejka zavřeli v jedné z četných komor prvního patra, Švejk tam našel společnost šesti lidí. Pět jich sedělo kolem stolu a v rohu na kavalci seděl, jako by se jich stranil, muž v prostředních letech. Švejk se počal vyptávat jednoho po druhém, proč jsou zavřeni.

Od těch pěti sedících u stolu dostal takřka úplně stejnou odpověď:

„Kvůli Sarajevu“, „kvůli Ferdinandovi“, „kvůli té vraždě na panu arcivévodovi“, „pro Ferdinanda“, „za to, že pana arcivévodu odpravili v Sarajevu“.

Šestý, který se těch pěti stranil, řekl, že s nimi nechce nic mít, aby na něho nepadlo nijaké podezření, on že tu sedí jen pro pokus loupežné vraždy na pantátovi z Holic.

Švejk si sedl do společnosti spiklenců u stolu, kteří si už posedáté vyprávěli, jak se do toho dostali.

Všechny to, až na jednoho, stihlo buď v hospodě, vinárně, nebo v kavárně. Výjimku dělal neobyčejně tlustý pán s brýlemi,

s uplakanýma očima, který byl zatčen doma ve svém bytě, poněvadž dva dny před atentátem v Sarajevu platil u Brejšky za dva srbské studenty techniky útratu a detektivem Brixim byl spatřen v jejich společnosti opilý v Montmartru v Řetězové ulici, kde, jak již v protokole potvrdil svým podpisem, též za ně platil.

Na všechny otázky při předběžném vyšetřování na policejním ředitelství stereotypně kvílel:

„Já mám papírnický obchod.“

Načež dostával taktéž stereotypní odpověď:

„To vás neomlouvá.“

Malý pán, kterému se to stalo ve vinárně, byl profesor dějepisu a vykládal vinárníkovi dějiny různých atentátů. Byl zatčen právě v okamžiku, když končil psychologicky rozbor každého atentátu slovy:

„Myšlenka atentátu jest tak jednoduchá jako Kolumbovo vejce.“

„Stejně jako to, že vás čeká Pankrác,“ doplnil jeho výrok při výsledku policejní komisař.

Třetí spiklenec byl předseda dobročinného spolku Dobromil v Hodkovičkách. V den, kdy byl spáchán atentát, pořádal Dobromil zahradní slavnost, spojenou s koncertem. Četnický strážmistr přišel, aby požádal účastníky, aby se rozešli, že má Rakousko smutek, načež předseda Dobromilu řekl dobrácky:

„Počkají chvílku, než dohrajou Hej Slované.“ Nyní seděl tu s hlavou svěšenou a naříkal:

„V srpnu máme nové volby předsednictva, jestli nebudu doma do té doby, tak se může stát, že mě nezvolí. Už jsem tím předsedou podesátý. Já tu hanbu nepřežiju.“

Podivně si nebožtík Ferdinand zahrál se čtvrtým zatčeným, mužem ryzí povahy a bezvadného štítu. Vyhybal se celé dva dny jakékoliv rozmluvě o Ferdinandovi, až večer v kavárně při mariáši, zabíjeje žaludského krále kulovou sedmou trumfů, řekl:

„Sedum kulí jako v Sarajevu.“

Pátý muž, který, jak sám řekl, že sedí „kvůli té vraždě na panu arcivévodovi v Sarajevu“, měl ještě dnes zježené vlasy a vousy hrůzou, takže jeho hlava připomínala stájového pinče.

Ten vůbec v restauraci, kde byl zatčen, nepromluvil ani slova, ba dokonce ani nečetl noviny o zabití Ferdinanda a seděl u stolu úplně sám, když přišel k němu nějaký pán, posadil se naproti a řekl k němu rychle:

„Četl jste to?“

„Nečetl.“

„Víte o tom?“

„Nevím.“

„A víte, oč se jedná?“

„Nevím, já se o to nestarám.“

„A přece by vás to mělo zajímat.“

„Nevím, co by mělo mne zajímat? Já si vykouřím doutník, vypiji svých několik sklenic, navečeřím se a nečtu noviny. Noviny lžou. Nač se budu rozčilovat.“

„Vás tedy nezajímá ani ta vražda v Sarajevu?“

„Mne vůbec žádná vražda nezajímá, ať je třeba v Praze, ve Vídni, v Sarajevu, nebo v Londýně. Od toho jsou úřady, soudy a policie. Jestli někdy někde někoho zabijou, dobře mu tak, proč je trouba a tak neopatrný, že se dá zabít.“

To byla jeho poslední slova v této rozmluvě. Od té doby opakoval jen hlasitě v pětiminutových přestávkách:

„Já jsem nevinnej, já jsem nevinnej.“

Ta slova křičel i ve vratech policejního ředitelství, ta slova bude opakovat i při převezení k trestnímu soudu v Praze a s těmi slovy vstoupí i do své žalární kobky.

Když vyslechl Švejk všechny ty strašné spiklenecké historie, uznal za vhodné vysvětlit jim veškeru beznadějnost jich situace.

„Je to s námi se všemi moc špatný,“ začal svá slova útěchy, „to není pravda, jak vy říkáte, že se vám, nám všem, nemůže nic stát.“

Vod čeho máme policii než vod toho, aby nás trestala za naše huby. Jestli je taková nebezpečná doba, že střílejí arcivévody, tak se nikdo nesmí divit, že ho vedou na direkci. To se všechno dělá kvůli lesku, aby měl Ferdinand reklamu před svým pohřbem. Čím víc nás tady bude, tím to bude pro nás lepší, poněvadž nám bude ve-selejc. Když jsem sloužil na vojně, byla nás někdy zavřená polovina kumpačky. A co nevinnejch lidí bejvávalo odsouzeno. A nejen na vojně, ale i soudama. Jednou se pamatuji, jedna ženská byla odsouzena, že uškrtila svoje novorozená dvojčata. Ačkoliv se zapřísáhala, že nemohla uškrtit dvojčata, když se jí narodila jen jedna holčička, kterou se jí podařilo uškrtit docela bez bolesti, byla odsouzena přece jen pro dvojnásobnou vraždu. Nebo ten nevinnej cikán v Záběhlicích, co se vloupal do toho hokynářskýho krámu na boží hod vánoční v noci. Zapřísáh se, že se šel vohřát, ale nic mu to nepomohlo. Jak už něco soud vezme do ruky, je zle. Ale to zle musí bejt. Třebas všichni lidi nejsou takový darebáci, jak se to o nich dá předpokládat; ale jak poznáš dneska toho hodnýho od toho lumpa, zejména dnes, v takový vážný době, kdy toho Ferdinanda odpráskli? To u nás, když jsem sloužil na vojně v Budějovicích, zastřelili v lese za cvičišťem psa panu hejtmanovi. Když se o tom dozvěděl, zavolal si nás všechny, postavil a povídá, ať vystoupí každý desátý muž. Já, samo sebou se rozumí, byl jsem taky desátý, a tak jsme stáli habacht a ani nemrkli. Hejtman chodí kolem nás a povídá: „Vy lumpové, padouchové, neřádi, hyeny skvrnitý, tak bych vám chtěl kvůli tomu psovi všem napařit ajnclíka, rozsekat vás na nudle, postřílet a udělat z vás kapra na modro. Abyste ale věděli, že vás nebudu šetřit, dávám vám všem na čtrnáct dní kasárníka.“ Tak vidíte, tenkrát se jednalo o pejska a teď se jedná dokonce o pana arcivévodu. A proto musí bejt hrůza, aby ten smutek stál za něco.“

„Já jsem nevinnej, já jsem nevinnej,“ opakoval zježený muž.

„Kristus Pán byl taky nevinnej,“ řekl Švejk, „a taky ho ukřižovali. Nikde nikdy nikomu na nějakým nevinným člověku nezáleželo.

Maul halten und weiter dienen, jako říkali nám na vojně. To je to nejlepší a nejkrásnější.“

Švejk si lehl na kavalec a spokojeně usnul.

Zatím přivedli nové dva. Jeden z nich byl Bosňák. Chodil po komoře, skřípal zuby a každé jeho druhé slovo bylo: „Jebenti-dušu.“ Mučilo ho pomyšlení, že se mu na policejním ředitelství ztratí jeho kočebračský košík.

Druhý nový host byl hostinský Palivec, který, zpozorovav svého známého, Švejka, vzbudil ho a hlasem plným neskrývané tragiky zvolal:

„Už jsem tady taky!“

Švejk mu srdečně potřásl rukou a řekl:

„To jsem opravdu rád. Já jsem věděl, že ten pán bude držet slovo, když vám říkal, že si pro vás přijdou. Taková přesnost je dobrá věc.“ Pan Palivec poznamenal však, že taková přesnost stojí za hovno, a optal se Švejka tiše, jestli ti ostatní zavření páni nejsou zloději, že by mu to mohlo jako živnostníkovi škodit.

Švejk mu vysvětlil, že všichni, až na jednoho, který je tu pro pokus loupežné vraždy na pantátovi z Holic, patří k jejich společnosti kvůli arcivévodovi.

Pan Palivec se urazil a řekl, že zde není kvůli nějakému pitomému arcivévodovi, ale kvůli císaři pánu. A poněvadž to ostatní počalo zajímat, vypravoval jim to, jak mu mouchy znečistily císaře pána.

„Zaneřádily mně ho, bestie,“ končil líčení své příhody, „a na konec přivedly mne do kriminálu. Já to těm mouchám neodpus-tím,“ dodal výhružně.

Švejk šel opět spát, ale nespál dlouho, poněvadž pro něho přišli, aby ho odvedli k výslechu.

A tak, stoupaje po schodišti do III. oddělení k výslechu, Švejk nesl svůj kříž na vrchol Golgoty, sám ničeho nepozoruje o svém mučednictví.

Spatřiv nadpis, že plivati po chodbách se zakazuje, poprosil strážníka, aby mu dovolil plivnouti do plivátka, a záře svou prostotou vstoupil do kanceláře se slovy:

„Dobrý večer přeju, pánové, všem vespolek.“

Místo odpovědi dloubl ho někdo pod žebra a postavil před stůl, za kterým seděl pán chladné úřední tváře s rysy zvířecké ukrutnosti, jako by byl právě vypadl z Lombrosovy knihy o typech zločinných.

Podíval se krvežíznivě na Švejka a řekl:

„Netvařte se tak blbě.“

„Já si nemohu pomoci,“ odpověděl vážně Švejk, „já jsem byl na vojně superarbitrován pro blbost a prohlášen ouředně zvláštní komisí za blba. Já jsem ouřední blb.“

Pán s typem zločince zacvakal zuby:

„To, z čeho jste obviněn a čeho jste se dopustil, svědčí, že máte všech pět pohromadě.“

A vyjmenoval nyní Švejkovi celou řadu různých zločinů, začínaje velezradou a konče urážkou Jeho veličenstva a členů císařského domu. Ve středu té skupiny skvělo se schvalování zavraždění arcivévody Ferdinanda, odkud vycházela větev s novými zločiny, mezi kterými zářil zločin pobuřování, poněvadž se to všechno stalo ve veřejné místnosti.

„Co tomu říkáte?“ vítězoslavně otázel se pán s rysy zvířecí ukrutnosti.

„Je toho hodně,“ odpověděl nevinně Švejk, „všeho moc škodí.“

„Nu vidíte, že to uznáváte.“

„Já uznávám všechno, přísnost musí bejt, bez přísnosti by se nikdo nikam nedostal. Jako když jsem sloužil na vojně...“

„Držte hubu!“ rozkřikl se policejní rada na Švejka, „a mluvejte, až když se vás budu na něco ptát! Rozumíte?“

„Jak bych nerozuměl,“ řekl Švejk, „poslušně hlásím, že rozumím a že se ve všem, co ráčejí říct, dovedu orientýrovat.“

„S kýmpak se stýkáte?“

„Se svou posluhovačkou, vašnosti.“

„A v místních politických kruzích nemáte nikoho známého?“

„To mám, vašnosti, kupuji si odpoledníčka Národní politiky, „čubičky.““

„Ven!“ zařval na Švejka pán se zvířecím vzezřením. Když ho vyváděli z kanceláře, Švejk řekl:

„Dobrou noc, vašnosti.“

Vrátiv se do své komory, oznámil Švejk všem zatčeným, že takový výslech je legrace. „Trochu tam na vás křičí a nakonec vás vyženou.“

„Dřív,“ pokračoval Švejk, „to bejvávalo horší. Četl jsem kdysi jednu knihu, že obžalovaní museli chodit po rozžhaveném železe a pít roztavené olovo, aby se poznalo, jestli je nevinnej. Nebo mu dali nohy do španělský boty a natáhli ho na žebřík, když se nechtěl přiznat, nebo mu pálili boky hasičskou pochodní, jako to udělali svatému Janu Nepomuckému. Ten prej řval při tom, jako když ho na nože bere, a nepřestal, dokud ho neshodili z Eliščina mostu v nepromokavým pytli. Takovejch případů bylo víc a ještě potom člověka čtvrtili nebo narazili na kůl někde u Muzea. A když ho hodili jenom do lidomorny, to se takovej člověk cítil jako znovuzrozenej.“

„Dnes je to legrace, bejt zavřenej,“ liboval si Švejk dále, „žádný čtvrcení, žádný španělský boty, kavalce máme, stůl máme, lavičky máme, nemačkáme se jeden na druhýho, polévku dostanem, chleba nám dají, džbán vody přinesou, záchod máme přímo pod hubou. Ve všem je vidět pokrok. Trochu, je pravda, k výslechu je daleko, až přes tři chodby o poschodí vejš, ale zato po chodbách čisto a živo. To vedou jednoho sem, druhého tam, mladýho, starýho, mužskýho i ženskýho pohlaví. Máte radost, že tady aspoň nejste sám. Každěj jde spokojeně svou cestou a nemusí se obávat, že mu v kanceláři řeknou: „Tak jsme se poradili a zejtra budete

rozčtvrcenej nebo upálenej, podle vašeho vlastního přání.' To bylo jistě těžký rozmyšlení a já myslím, pánové, že by mnohej z nás v takovej moment byl celej zaraženej. Jó, dneska už se poměry zlepšily k našemu dobru.“

Právě dokončil obhajobu moderního věznění občanů, když dozorce otevřel dveře a zvolal:

„Švejk, obléknou se a půjdou k výsledku.“

„Já se oblíknu,“ odpověděl Švejk, „proti tomu nic nemám, ale já se bojím, že to bude nějaká mejlka, já už byl jednou od výsledku vyhozenej. A potom se bojím, aby se ti vostatní páni, co jsou zde se mnou, na mne nehněvali, že jdu já dvakrát za sebou k výsledku a voni ještě ani jednou tam teď večer nebyli. Voni by mohli na mne žárlit.“

„Lezou ven a nežvanějí,“ byla odpověď na gentlemanský projev Švejkův.

Švejk se opět ocitl před pánem zločinného typu, který beze všech úvodů se ho zeptal tvrdě a neodvratně:

„Přiznáváte se ke všemu?“

Švejk upřel své dobré, modré oči na neúprosného člověka a řekl měkce:

„Jestli si přejou, vašnosti, abych se přiznal, tak se přiznám, mně to nemůže škodit. Jestli ale řeknou: ‚Švejku, nepřiznávejte se k ničemu‘, budu se vykrucovat do roztrhání těla.“

Přísný pán psal něco na aktech, a podáváje Švejkovi péro, vyzval ho, aby to podepsal.

A Švejk podepsal udání Bretschneiderovo i tento dodatek:

*Vše výše ukázaná obvinění proti mně zakládají se na pravdě.
Josef Švejk*

Když podepsal, obrátil se k přísnému pánovi:

„Mám ještě něco podepsat? Nebo mám přijít až ráno?“

„Ráno vás odvezou k trestnímu soudu,“ dostal za odpověď.
„V kolik hodin, vašnosti? Abych snad, prokristapána, nezaspal.“
„Ven!“ zařvalo to podruhé dnes na Švejka z druhé strany stolu, před kterým stál.

Vraceje se do svého zamřížovaného nového domova, Švejk řekl strážníkovi, který ho doprovázel:

„Všechno to jde tady jako na drátkách.“

Jakmile za ním zavřeli dveře, jeho spoluvězňové zasypali ho různými otázkami, na které Švejk odpověděl jasně:

„Právě jsem se přiznal, že jsem asi zabil arcivévodu Ferdinanda.“ Šest mužů schoulilo se uděšeně pod zavšivené deky, jediné Bosňák řekl: „Dobro došli.“

Ukládaje se na kavalec, řekl Švejk:

„To je hloupý, že nemáme tady budíček.“

Ráno však ho vzbudili i bez budíčku a přesně v šest hodin Švejk odváželi v „zeleném antonu“ k zemskému trestnímu soudu.

„Ranní ptáče dál doskáče,“ řekl Švejk svým spolucestujícím, když „zelený anton“ vyjžděl ze vrat policejního ředitelství.

Čisté, útulné pokojíky zemského „c. k. trestního soudu“ učinily na Švejka nejpříznivější dojem. Vybílené stěny, černě natřené mříže i tlustý pan Demartini, vrchní dozorce ve vyšetřovací vazbě, s fialovými výložky i obrubou na erární čepici. Fialová barva je předepsána nejen zde, nýbrž i při náboženských obřadech na Popeleční středu i Veliký pátek. Vracela se slavná historie římského panství nad Jeruzalémem. Vězně vyváděli i představovali je před Piláty roku 1914 dolů do přízemku. A vyšetřující soudcové, Piláti nové doby, místo aby si čestně myli ruce, posílali si pro papriku a plzeňské pivo k Teissigovi a odevzdávali nové a nové žaloby na státní návladnictví.

Zde mizela povětšinou všechna logika a vítězil §, škrtil §, blbl §, prskal §, smál se §, vyhrožoval §, zabíjel § a neodpouštěl. Byli to žongléři zákonů, žreci liter v zákonících, žrouti obžalovaných, tygři rakouské džungle, rozměňující sobě skok na obžalovaného podle čísla paragrafů.

Výjimku činilo několik pánů (stejně jako i na policejním ředitelství), kteří zákon nebrali tak vážně, neboť všude se najde pšenice mezi koukolem.

K jednomu takovému pánovi přivedli Švejka k výsledku. Starší pán, dobromyslného vzezření, který kdysi, vyšetřuje známého

vraha Valeše, nikdy neopomenul jemu říci: „Račte si sednout, pane Valeš, právě je zde jedna prázdná židle.“

Když Švejka přivedli, požádal ho ve vrozené jemu roztomilosti, aby si sedl, a řekl:

„Tak vy jste tedy ten pan Švejk?“

„Já myslím,“ odpověděl Švejk, „že jím musím být, poněvadž i můj tatínek byl Švejk a maminka paní Švejková. Já jim nemohu udělat takovou hanbu, abych zapíral svoje jméno.“

Laskavý úsměv přelétl po tváři vyšetřujícího soudního rady:

„Vy jste ale nadrobil pěkné věci. Vy toho máte mnoho na svědomí.“

„Já mám toho vždycky mnoho na svědomí,“ řekl Švejk, usmívaje se ještě laskavěji než pan soudní rada; „já mám toho, může být, ještě víc na svědomí, než ráčejí mít voni, vašnosti.“

„To je vidět podle protokolu, který jste podepsal,“ neméně laskavým tónem řekl soudní rada, „nedělali na vás nějaký nátlak na policii?“

„Ale kdepak, vašnosti. Já sám jsem se jich optal, jestli to mám podepsat, a když řekli, abych to podepsal, tak jsem jich uposlechl. Přece se nebudu prát s nimi kvůli mému vlastnímu podpisu. Tím bych si rozhodně neposloužil. Pořádek musí být.“

„Cítíte se, pane Švejku, úplně zdravým?“

„Úplně zdravým, to právě ne, vašnosti pane rado. Mám revma, mažu se opodeldokem.“

Starý pán se opět laskavě usmál: „Co byste tomu řekl, kdybychom vás dali prohlédnout soudními lékaři?“

„Já myslím, že to se mnou nebude tak zlý, aby ti páni ztráceli se mnou zbytečně čas. Mě už prohlédl nějaký pan doktor na policejním ředitelství, jestli nemám kapavku.“

„Víte, pane Švejku, my to přece jen zkusíme s těmi pány soudními lékaři. Sestavíme pěkně komisi, dáme vás do vyšetřovací vazby, a zatím si pěkně odpočínáte. Zatím ještě jednu otázku.

Vy jste prý podle protokolu prohlašoval a rozšiřoval, že vypukne teď někdy brzy válka?“

„To prosím, vašnosti pane rado, vypukne co nejdřív.“

„A nemíváte někdy občas nějaké záchvaty?“

„To, prosím, nemám, jen jednou málem byl by mne zachvátil nějaký automobil na Karlově náměstí, ale to už je řadu let.“

Tím byl výslech ukončen, Švejk podal panu vrchnímu radovi ruku, a vrátiv se do svého pokojíku, řekl ke svým sousedům:

„Tak mě budou kvůli té vraždě na panu arcivévodovi Ferdinandovi prohlížet soudní lékaři.“

„Já byl také už prohlížen soudními lékaři,“ řekl jeden mladý muž, „to bylo tenkrát, když jsem se dostal kvůli kobercům před porotu. Uznali mne za slabomyslnýho. Teď jsem zpronevěřil parní mlátičku a nemůžou mně nic udělat. Říkal mně včera můj advokát, že když už jednou jsem byl prohlášen za slabomyslnýho, takže už z toho musím mít prospěch na celý život.“

„Já těm soudním lékařům nic nevěřím,“ poznamenal muž inteligentního vzezření. „Když jsem jednou padělal směnky, pro všechny případ chodil jsem na přednášky k doktoru Heverochovi, a když mne chytili, simuloval jsem paralytika, právě tak, jak ho vyličoval pan doktor Heveroch. Kousl jsem jednoho soudního lékaře při komisi do nohy, vypil jsem inkoust z kalamáře a vydělal jsem se, s odpuštěním, pánové, před celou komisí do kouta. Ale za to, že jsem jednomu prokousl to lýtko, uznali mne za úplně zdravého a byl jsem ztracen.“ „Já se prohlídky těch pánů úplně nic nebojím,“ prohlásil Švejk; „když jsem sloužil na vojně, tak mne prohlížel jeden zvěrolékař a dopadlo to docela dobře.“

„Soudní lékaři jsou mrchy,“ ozval se malý, skrčený člověk, „nedávno nějakou náhodou vykopali na můj louce kostru a soudní lékaři řekli, že ta kostra byla zavražděna nějakým tupým předmětem do hlavy před 40 léty. Mně je 38 let a jsem zavřenej, ačkoliv mám křestní list, výtah z matriky a domovský list.“

„Myslím,“ řekl Švejk, „abychom se na všechno dívali z poctivější stránky. Von se každý může zmejlit a musí se zmejlit, čím víc o něčem přemyslí. Soudní lékaři jsou lidi a lidi mají svoje chyby. Jako jednou v Nuslích, právě u mostu přes Botič, přišel ke mně v noci jeden pán, když jsem se vracel od Banzetů, a praštil mě bejkovcem přes hlavu, a když jsem ležel na zemi, posvítíl si na mne a povídá: ‚Tohle je mejlka, to není von,‘ a dopálil se na to tak, že se zmejlil, že mě přetáhnul ještě jednou přes záda. To už je tak v přirozenosti lidský, že se člověk mejlí až do své smrti. Jako ten pán, co našel v noci toho vzteklyho psa polozmrzlýho a vzal ho s sebou domů a strčil ženě do postele. Jakmile se pes vohřál a vokřál, pokousal celou rodinu a toho nejmladšího v kolíbee roztrhal a sežral. Nebo vám povím příklad, jak se zmejlil u nás v domě jeden soustružník. Votevřel si klíčem podolskej kostelík, poněvadž myslel, že je doma, zul se v sakristii, poněvadž myslel, že je to u nich ta kuchyně, a lehl si na voltář, poněvadž myslel, že je doma v posteli, a dal na sebe nějaký ty dečky se svatými nápisy a pod hlavu evangelium a ještě jiný svěcený knihy, aby měl vysoko pod hlavou. Ráno ho našel kostelník a von mu docela dobrácky povídá, když se vzpamatoval, že je to mejlka. ‚Pěkná mejlka,‘ povídá kostelník, ‚když kvůli takový mejlce musíme dát kostel znova vysvětit.‘ Potom stál ten soustružník před soudními lékaři a ti mu dokázali, že byl úplně přičetnej a střízlivej, poněvadž kdyby byl vožralej, tak by prej tím klíčem netrefil do toho zámku ve dveřích kostela. Potom ten soustružník zemřel na Pankráci. Taky vám dám příklad, jak se na Kladně zmejlil jeden policejní pes, vlčák toho známýho rytmistra Rottra. Rytmistr Rottr pěstoval ty psy a dělal pokusy s vandráky, až se Kladensku počali všichni vandráci vyhejbat. Tak dal rozkaz, aby stůj co stůj četníci přivedli nějakého podezřelého člověka. Tak mu přivedli jednou tak dost slušně ošaceného člověka, kterýho našli v lánských lesích sedět na nějakém pařezu. Hned mu dal uříznout kousek šosu od kabátu,

ten dal očichat svými četnickými policejními psy a potom toho člověka odvedli do nějaký cihelny za městem a pustili po jeho stopách ty vycvičené psy, kteří ho našli a přivedli zas nazpátek. Pak ten člověk musel lézt po nějakém žebříku na půdu, skákat přes zeď, skočit do rybníka a psi za ním. Nakonec se ukázalo, že ten člověk byl jeden český radikální poslanec, kterej si vyjel na vejlet do lánskejch lesů, když už ho parlament vomrzal. Proto říkám, že jsou lidi chybující, že se mejlejí, ať je učenej, nebo pitomej, nevzdělanej blbec. Mejlejí se i ministři.“

Komise soudních lékařů, která měla rozhodovat, zdali duševní obzor Švejkův odpovídá, či neodpovídá všem těm zločinům, pro které jest žalován, sestávala z tří neobyčejně vážných pánů, s názory, z nichž názor každého jednotlivce lišil se znamenitě od jakéhokoliv názoru druhých dvou.

Byly tu zastoupeny tři různé vědecké školy a názory psychiatrů. Jestli v případě Švejkově došlo k úplné shodě mezi těmito protilehlými vědeckými tábory, dá se to vysvětlit čistě jedině tím ohromujícím dojmem, který na celou komisi učinil Švejk, když vstoupiv v síň, kde měl být prozkoumán jeho duševní stav, vykřikl, zpozorovav na stěně visící obraz rakouského mocnáře: „Ať žije, pánové, císař František Josef I.“

Věc byla úplně jasnou. Spontánním projevem Švejkovým odpadla celá řada otázek a zůstaly jen některé nejdůležitější, aby z odpovědí potvrzeno bylo prvé mínění o Švejkovi na základě systému doktora psychiatrie Kallersona, doktora Heverocha i Angličana Weikinga.

„Jest radium těžší než olovo?“

„Já ho, prosím, nevážil,“ se svým milým úsměvem odpověděl Švejk.

„Věříte v konec světa?“

„Napřed bych ten konec musel vidět,“ ledabyle odvětil Švejk, „rozhodně se ho ale zejtra ještě nedočkám.“

„Dovedl byste vypočítat průměr zeměkoule?“

„To bych, prosím, nedovedl,“ odpověděl Švejk, „ale sám bych vám, pánové, dal také jednu hádanku: Je tříposchodovej dům, v tom domě je v každém poschodí 8 oken. Na střeše jsou dva vikýře a dva komíny. V každém poschodí jsou dva nájemníci. A teď mně řekněte, pánové, v kerým roce zemřela domovníkovi jeho babička?“

Soudní lékaři podívali se významně na sebe, nicméně jeden z nich dal ještě tuto otázku:

„Neznáte nejvyšší hloubku v Tichém oceáně?“

„To, prosím, neznám,“ zněla odpověď, „ale myslím, že rozhodně bude větší než pod vyšehradskou skalou na Vltavě.“

Předseda komise se stručně otázel: „Stačí?“, ale přec si ještě jeden z členů vyžádal tuto otázku:

„Kolik je 12897 krát 13863?“

„729,“ odpověděl Švejk nemrkaje.

„Myslím, že to úplně postačí,“ řekl předseda komise, „můžete toho obžalovaného zas odvést na staré místo.“

„Děkuji vám, pánové,“ uctivě se ozval Švejk, „mně to také úplně stačí.“

Po jeho odchodu kolegium tří se shodlo, že Švejk je notorický blb a idiot podle všech přírodních zákonů, vynalezených psychiatrickými vědátory.

V relaci, odevzdané vyšetřujícímu soudci, stálo mezi jiným:

„Níže podepsaní soudní lékaři bazírují na úplné duševní otupělosti a vrozeném kretenismu představeného komisi výše ukázané Josefa Švejka, vyjadřujícího se slovy jako: ‚Ať žije císař František Josef I.‘, kterýžto výrok úplně stačí, aby osvětlil duševní stav Josefa Švejka jako notorického blba. Níže podepsaná komise navrhuje proto: 1. Zastavit vyšetřování proti Josefu Švejkovi. 2. Odpravit Josefa Švejka na pozorování na psychiatrickou kliniku ku zjištění, jak dalece jest jeho duševní stav nebezpečný jeho okolí.“

Zatímco byla sestavována tato relace, Švejk vykládal svým spoluvězňům: „Na Ferdinanda nakašlali a bavili se se mnou o ještě větších pitomostech. Nakonec jsme si řekli, že nám to úplně stačí, o čem jsme si vyprávěli, a rozešli jsme se.“

„Já nikomu nevěřím,“ poznamenal skrčený, malý člověk, na jehož louce náhodou vykopali kostru. „Je to všechno zlodějna.“

„I ta zlodějna musí bejt,“ řekl Švejk, ukládaje se na slamník.

„Jestli by to všichni lidi mysleli s druhými dobře, tak by se potloukli co nejdřív navzájem.“

Švejka vyhodili z blázince

Když později Švejk líčil život v blázinci, činil tak způsobem neobvyčejného chvalořečení: „Vopravdu nevím, proč se ti blázni zlobějí, když je tam drží. Člověk tam může lézt nahej po podlaze, vejť jako šakal, zuřit a kousat. Jestli by to člověk udělal někde na promenádě, tak by se lidi divili, ale tam to patří k něčemu prachvobyčejnému. Je tam taková svoboda, vo kerej se ani socialistům nikdy nezdálo. Člověk se tam může vydávat i za pánaboha nebo za Panenku Marii nebo za papeže nebo za anglickýho krále nebo za císaře pána nebo za sv. Václava, ačkoliv ten poslední byl pořád svázanej a nahej a ležel v izolaci. Byl tam taky jeden, kerej křičel, že je arcibiskup, ale ten nic jiného nedělal, než že žral a ještě něco dělal, s odpuštěním, víte, jak se to může rýmovat, ale tam se žádnej za to nestydí. Jeden se tam dokonce vydával za svatýho Cyrila a Metoděje, aby dostával dvě porce. A jeden pán byl tam těhotnej a zval každýho na křtiny. Moc tam bylo zavřenejch šachistů, politiků a rybářů a skautů, sběratelů známek a fotografů amatérů. Jeden tam byl kvůli nějakým starým hrncům, kterým říkal popelnice. Jeden byl pořád ve svěřací kazajce, aby nemohl vypočítat, kdy bude konec světa. Taky jsem se tam sešel s několika profesory. Jeden z nich pořád chodil za mnou a vykládal, že kolíbka cikánů byla v Krkonoších,

a ten druhý mně vysvětloval, že uvnitř zeměkoule je ještě jedna mnohem větší než ta vrchní.“

„Každej tam mohl mluvit, co chtěl a co mu slina právě přinesla na jazyk, jako by byl v parlamentě. Někdy si tam vypravovali pohádky a porvali se, když to s nějakou princeznou moc špatně dopadlo. Nejzuřivější byl jeden pán, kerej se vydával za 16. díl Ottova slovníku naučného a každého prosil, aby ho otevřel a našel heslo ‚kartonážní šička‘, jinak že je ztracenej. Upokojil se teprv, když mu dali svěřací kazajku. To si liboval, že se dostal do knihařského lisu, a prosil, aby mu udělali moderní ořízku. Vůbec žilo se tam jako v ráji. Můžete tam hulákat, řvát, zpívat, plakat, mečet, ječet, skákat, modlit se, metat kotrmelce, chodit po čtyřech, poskakovat po jedné noze, běhat dokola, tancovat, hopkat, sedět celej den na bobku a lézt po stěnách. Nikdo k vám nepřijde a neřekne: ‚Tohle nesmíte dělat, tohle se, pane, nesluší, to byste se mohl stydět, to jste vzdělanej člověk?‘

Je však také pravdou, že jsou tam úplně tichý blázni. Jako tam byl jeden vzdělanej vynálezce, který se pořád rýpal v nose a jenom jednou za den řekl: ‚Právě jsem vynášel elektřinu.‘ Jak říkám, moc pěkný to tam bylo a těch několik dní, který jsem strávil v blázinci, patří k nejkrásnějším chvílím mého života.“

A doopravdy, již samo uvítání, které očekávalo Švejka v blázin-ci, když ho odvezli na pozorování od zemského trestního soudu, předčilo jeho očekávání. Napřed ho svlékli donaha, pak mu dali nějaký chalát a vedli ho vykoupat, vzavše ho důvěrně v podpaždí, přičemž jeden z ošetřovatelů bavil ho vypravováním nějaké anekdoty o židech. V koupelně ho potopili do vany s teplou vodou a pak ho vytáhli a postavili pod studenou sprchu. To s ním opakovali třikrát a pak se ho optali, jak se mu to líbí. Švejk řekl, že je to lepší než v těch lázních u Karlova mostu a že se velmi rád koupe. „Jestli mně ještě ostříháte nehty a vlasy, tak nebude nic scházet k mému ouplnému štěstí,“ dodal, usmívaje se příjemně.

I tomu přání bylo vyhověno, a když ho ještě důkladně vydřeli houbou, zabalili ho do prostěradla a odnesli do prvního oddělení na postel, kde ho uložili, přikryli pokrývkou a poprosili ho, aby usnul.

Švejk ještě dnes vypravuje o tom s láskou:

„Představte si, že mne nesli, docela vodnesli, mně bylo v tom okamžiku úplně blaze.“

A také na posteli blaženě usnul. Pak ho probudili, aby mu předložili hrnek mléka a housku. Houska byla již rozřezána na malé kousky, a zatímco jeden z ošetřovatelů držel Švejka za obě ruce, druhý namáčel kousky housky do mléka a krmil ho, jako se krmí husa šíškami. Když ho nakrmili, vzali ho v podpaždí a odvedli na záchod, kde ho poprosili, aby vykonal malou i velkou tělesnou potřebu.

I o této pěkné chvíli vypravuje Švejk s láskou a nemusím jistě reprodukovat jeho slova, co s ním potom dělali. Zmíním se jediné, že Švejk říká:

„Von mě z nich jeden při tom držel v náručí.“

Když ho přivedli nazpět, uložili ho opět do postele a opětně ho poprosili, aby usnul. Když usnul, probudili ho a odvedli do vyšetřovacího pokoje, kde Švejk, stoje úplně nahý před dvěma lékaři, připomněl si slavné doby svého odvodu. Mimoděk splynulo mu ze rtů:

„Tauglich.“

„Co povídáte?“ ozval se jeden z lékařů, „udělejte pět kroků kupředu a pět nazpátek.“

Švejk udělal jich deset.

„Já vám přece říkal,“ pravil lékař, „abyste jich udělal pět.“

„Mně na pár krocích nezáleží,“ řekl Švejk.

Nato ho lékaři požádali, aby si sedl na židli, a jeden ho klepal do kolena. Pak řekl druhému, že reflexy jsou úplně správné, načež druhý zakroutil hlavou a počal Švejka sám klepat do kolena,

mezitímco první Švejkovi rozevíral oční klapky a prohlížel jeho pupilu. Potom odešli ke stolu a prohodili několik latinských výrazů.

„Poslyšte, umíte zpívat?“ otázal se jeden z nich Švejka, „nemohl byste nám zazpívat nějakou píseň?“

„Beze všeho, pánové,“ odpověděl Švejk, „nemám sice ani hlas, ani hudební sluch, ale pokusím se o to, udělat vám to k vůli, když se chcete bavit.“

A Švejk spustil:

*„Což ten mladý mnich v tom křesle čelo v ruku pravou kloní,
dvě hořké, žhavé slzy po bledých lících se roní.“*

„Dál to neumím,“ pokračoval Švejk, „jestli chcete, tak vám zazpívám:

*Jak je mi teskno okolo srdce, co těžce, bolně zdvíhá nádra má,
když tiše sedím, do dálky hledím, tam, tam do dálky touha má.“*

A také to dál neumím,“ vzdychl Švejk, „znám ještě první sloku z ‚Kde domov můj?‘ a potom ‚Jenerál Windischgrätz a vojenští páni od východu slunce vojnu započali‘ a ještě pár takových národních písniček jako: ‚Zachovej nám, Hospodine‘ a ‚Když jsme táhli k Jaroměři‘ a ‚Tisíckrát pozdravujeme tebe‘...“

Oba páni lékaři se na sebe podívali a jeden z nich dal Švejkovi otázku: „Byl váš duševní stav již někdy zkoumán?“

„Na vojně,“ odpověděl Švejk slavnostně a hrdě, „byl jsem pány vojenskými lékaři úředně uznán za notorického blba.“

„Mně se zdá, že jste simulant,“ rozkřikl se druhý lékař na Švejka.

„Já, pánové,“ hájil se Švejk, „nejsem žádný simulant, já jsem opravdovej blbec, můžete se zpravit v kanceláři 91. pluku v Českých Budějovicích nebo na doplňovacím velitelství v Karlíně!“

Starší z lékařů mávl beznadějně rukou, a ukazuje na Švejka, řekl ošetřovatelům: „Tomuto člověku vrátíte opět jeho šaty a dáte ho na III. třídu na první koridor, potom se jeden vrátí a odnese všechny spisy o něm do kanceláře. A řeknete tam, aby to brzy vyřídili, abysme ho tu dlouho neměli na krku.“

Lékaři vrhli ještě jednou zdrcující pohled na Švejka, který uctivě couval pozpátku ku dveřím, ukláněje se zdvořile. Na otázku jednoho z ošetřovatelů, co to dělá za hlouposti, odpověděl: „Poněvadž nejsem voblečenej, jsem nahej a nechci na ty pány nic ukazovat, aby si nemysleli, že jsem nezdvořilej nebo sprostej.“

Od toho okamžiku, kdy ošetřovatelé dostali rozkaz, aby vrátili Švejkovi jeho šaty, nejevili již o něho pražádnou péči. Poručili mu, aby se oblékl, a jeden ho odvedl na III. třídu, kde měl po těch několik dní, než vyřídili v kanceláři písemný vyhazov o něm, příležitost konat svá pěkná pozorování. Zklamání lékaři dali mu dobrozdání, že je „simulant mdlého rozumu“, a poněvadž ho propouštěli před obědem, došlo k malému výstupu.

Švejk prohlásil, že když někoho vyhazují z blázince, že ho nesmějí vyhodit bez oběda.

Výtržnosti učinil konec vrátným přivolaný policejní strážník, který Švejka předvedl na policejní komisařství do Salmovy ulice.

Švejk na policejním komisařství v Salmově ulici

Po krásných slunných dnech v blázinci přišly na Švejka hodiny plné pronásledování. Policejní inspektor Braun aranžoval scénu setkání se Švejkem s krutostí římských pochopů doby roztomilého císaře Nerona. Tvrdě, jako tenkrát, když oni říkali: „Hodte toho lumpa, křesťana, lvům,“ řekl inspektor Braun: „Dejte ho za katr!“

Ani o slovíčko více, ani méně. Jenom oči pana policejního inspektora Brauna zasvítily přitom zvláštní perverzní rozkoší.

Švejk se uklonil a řekl hrdě: „Jsem připraven, pánové. Myslím, že katr znamená tolik co separace, a to není právě tak zlý.“

„Moc se nám tady neroztahujou,“ odpověděl policejní strážník, načež se Švejk ozval: „Já jsem úplně skromnej a vděčnej za všechno, co pro mne uděláte.“

V separaci na pryčně seděl zadumaně jeden muž. Seděl apaticky a na jeho vzezření bylo vidět, že nevěřil tomu, když zaskřípal klíč ve dveřích separace, že se mu otvírají dveře na svobodu.

„Má poklona, vašnosti,“ řekl Švejk, usedaje k němu na pryčnu, „kolik asi může být hodin?“

„Hodiny nejsou mými pány,“ odvětil zadumaný muž.

„Zde to není špatný,“ navazoval dál Švejk rozmluvu, „tahle pryčna je z hlazeného dříví.“

Vážný muž neodpověděl, vstal a počal rychle chodit v malém prostoru mezi dveřmi a pryčnou, jako kdyby spěchal, aby něco zachránil.

Švejek mezitím pozoroval se zájmem nápisy načmárané po stěnách. Byl tu nápis, ve kterém neznámý vězeň slibuje nebi zápas na život i na smrt s policií. Text zněl: „Vy si to vypijete.“ Jiný vězeň napsal: „Vlezte mně na záda, kohouti.“ Jiný opět prostě konstatoval fakt: „Seděl jsem zde 5. června 1913 a bylo se mnou slušně zacházeno. Josef Mareček, obchodník z Vršovic.“ A byl tu i nápis otřásající svou hloubkou: „Milost, velký bože...“ A pod tím: „Polibte mně p.“ Písmeno „p“ bylo však přeškrtnuto a po straně napsáno velkými literami: „Šos.“ Vedle toho nějaká poetická duše napsala verše:

„U potůčku zarmoucený sedím, slunko se za hory ukrývá, na pahorky ozářené hledím, tam, kde drahá milka přebývá.“

Muž, který běhal mezi dveřmi a pryčnou, jako by chtěl vyhrát maratónský běh, se zastavil a udýchaný se posadil opět na své staré místo, složil hlavu do dlaní a náhle zařval: „Pusťte mne ven!“

„Ne, oni mne nepustí,“ mluvil pro sebe, „nepustí a nepustí. Už jsem zde od rána od šesti hodin.“

Dostal záchvat sdílnosti, vztyčil se a otázal se Švejka:

„Nemáte náhodou u sebe řemen, abych s tím skončil?“

„Tím vám mohu posloužit, milerád,“ odpověděl Švejek odpínaje řemen, „já jsem ještě nikdy neviděl, jak se v separaci lidi věší na řemenu. Jenom to je mrzuté,“ pokračoval, rozhlížeje se kolem, „že tu není žádná skoba. Klika na okně vás neudrží. Ledaže byste se pověsil vleče u pryčny, jako to udělal ten mnich v klášteře v Emauzích, co se oběsil na krucifixu kvůli jedný mladý židovce. Já mám sebevrahy moc rád, tak jen s chutí do toho.“

Zachmuřený muž, kterému Švejek strčil řemen do ruky, podíval se na řemen, odhodil ho do kouta a dal se do pláce, rozmazával si slzy černýma rukama, přičemž vyrážel ze sebe skřeky: „Já

mám dětičky, já jsem tu pro opilství a nemravný život, ježíšmarjá, moje ubohá žena, co mně řeknou v úřadě? Já mám dětičky, já jsem tu pro opilství a nemravný život“ atd. až donekonečna.

Nakonec se přece jen trochu uklidnil, šel ke dveřím a počal do nich kopat a bušit na ně pěstí. Za dveřmi ozvaly se kroky a hlas:

„Co chcete?“

„Pusťte mne ven!“ řekl takovým hlasem, jako by mu nezbývalo už ničeho, aby žil. „Kam?“ byla otázka z druhé strany. „Do úřadu,“ odvětil nešťastný otec, manžel, úředník, piják a nemrava.

Ozval se smích, příšerný smích v tichu chodby a kroky se opět vzdálily.

„Jak se mně zdá, ten pán vás nenávidí, když se vám tak směje,“ řekl Švejk, zatímco beznadějný muž opět se posadil vedle něho. „Takovej strážník, když má zlost, dovede učinit moc, a když má ještě větší zlost, udělá všechno. Sedte jen klidně, když se nechcete oběsit, a čekejte, jak se věci vyvinou. Jste-li úředník, ženat a máte-li dítky, je to, přiznávám, strašný. Vy jste asi přesvědčenější, že vás pustí z úřadu, jestli se nemejlím.“

„To vám nemohu říct,“ vzdychl, „poněvadž sám se nepamatuji, co jsem vyváděl, já jenom vím, že mne odněkud vyhodili a že jsem se tam chtěl vrátit, abych si zapálil doutník. Ale napřed to pěkně začlo. Přednosta našeho oddělení slavil jmeniny a pozval nás do jedné vinárny, pak se šlo do druhé, do třetí, do čtvrté, do páté, do šesté, do sedmé, do osmé, do deváté.“

„Nepřejete si, abych vám pomohl počítat?“ otázal se Švejk. „Já se v tom vyznám, já byl jednou za noc v 28 místnostech. Ale všechna čest, nikde jsem víc neměl než nanejvýš tři piva.“

„Zkrátka,“ pokračoval nešťastný podřízený přednosta, který slavil tak velikolepě své jmeniny, „když jsme přešli asi tucet těch různých pajzlíčků, zpozorovali jsme, že se nám přednosta ztratil, ačkoliv jsme si ho uvázali za špagát a vodili s sebou jako pejska. Tak jsme ho šli opět všude hledat a nakonec jsme se ztratili jeden

druhému, až nakonec jsem se ocitl v jedné z nočních kaváren na Vinohradech, velmi slušné místnosti, kde jsem pil nějaký likér přímo z láhve. Co jsem potom dělal, na to se nepamatuji, jenom vím, že již zde na komisařství, když mne sem přivedli, hlásili oba páni strážníci raportem, že jsem se opil, choval se nemravně, zbil jednu dámu, rozřezal kapesním nožem cizí klobouk, který jsem sňal z věšáku, rozehnal dámskou kapelu, obvinil vrchního číšníka přede všemi z krádeže dvacetikoruny, přerazil mramorovou desku u stolu, kde jsem seděl, a plivl neznámému pánovi u vedlejšího stolu úmyslně do černé kávy. Víc jsem neudělal, alespoň se nedovedu upamatovat, že bych byl ještě něco provedl. A věřte mně, že jsem takový pořádný, inteligentní člověk, který na nic jiného nemyslí než na svou rodinu. Co tomu všemu říkáte? Já přece nejsem žádný výtržník.“

„Dalo vám to mnoho práce, než jste přerazil tu mramorovou desku?“ otázal se se zájmem Švejk místo odpovědi, „nebo jste ji přerazil naráz?“

„Naráz,“ odvětil inteligentní pán.

„Pak jste ztracenej,“ zádumčivě řekl Švejk. „Dokážou vám, že jste se na to připravoval pilným cvičením. A ta káva toho cizího pána, do které jste plivl, byla bez rumu, nebo s rumem?“

A nečekaje na odpověď, vyjasňoval:

„Jestli byla s rumem, tak to bude horší, poněvadž je dražší. U soudu se všechno počítá, dává dohromady, aby to vylezlo nejmíň na zločin.“

„U soudu...“ malomyslně zašeptal svědomitý otec rodiny, a svěsiv hlavu, upadl v nepříjemný stav, kdy člověka žerou výčitky svědomí.

„A vědí doma,“ otázal se Švejk, „že jste zavřenej, nebo počkají, až to bude v novinách?“

„Vy myslíte, že to bude v novinách?“ naivně otázala se oběť jmenin svého představeného.

„Je to víc než jistý,“ zněla přímá odpověď, neboť Švejk neměl nikdy ve zvyku skrývat něco před druhým. „Tohle o vás se bude všem čtenářům novin náramně líbit. Já taky čtu rád tu rubriku o těch vopilech a jejich výtržnostech. Nedávno U kalicha nevyvedl jeden host nic jiného, než že sám sobě rozbil sklenicí hlavu. Vyhodil ji do vešky a postavil se pod ni. Odvezli ho a ráno už jsme to četli. Nebo v Bendlovce jsem dal jednou jednomu funebrákoví facku a on mně ji vrátil. Abychom se smířili, museli nás oba zatknout, a hned to bylo v odpoledníčku. Nebo když v kavárně u mrtvoly rozbil ten pan rada dva tácky, myslíte, že ho šetřili? Byl taky na druhé den hned v novinách. Vy můžete jediné z vězení poslat do novin opravu, že zpráva, která byla o vás uveřejněná, se vás netýká a že s pánem toho jména nejste ani příbuznej, ani společnej, a domů psaní, aby vám tu vaši opravu vystříhli a schovali, abyste si to mohl přečíst, až si vodsedíte trest.“

Není vám zima?“ otázal se Švejk, pln účasti, když zpozoroval, že inteligentní pán se klepe, „máme letos nějak moc studenej konec léta.“

„Já jsem nemožný,“ zalkal společník Švejkův, „já mám po postupu.“

„To máte,“ ochotně přisvědčoval Švejk, „jestli vás, až si trest odsedíte, nepřijmou nazpátek do úřadu, nevím, jestli tak brzo najdete druhý místo, poněvadž každé, i kdybyste chtěl sloužit u pohodného, žádá od vás vysvědčení zachovalosti. Ba, taková chvilka rozkoše, kterou jste si popřál, se nevyplácí. A má být vaše paní i s vašimi dětmi od čeho živa po tu dobu, co budete sedět? Nebo bude muset chodit žebrat a učit dítky různým neřestem?“

Ozval se vzlykot: „Mé ubohé dítky, má ubohá žena!“ Nesvědomitý kající vstal a rozhovořil se o svých dítkách:

Má jich pět, nejstaršímu je dvanáct let a je u těch skautů. Pije jen vodu a měl by být příkladem svému otci, který tohle provedl prvně ve svém životě.

„U skautů,“ zvolal Švejk, „o těch skautech rád slyším. Jednou v Mydlovarech u Zlivi, okres Hluboká, okresní hejtmanství České Budějovice, právě když jsme tam měli jednadevadesátí cvičení, udělali si sedláci z okolí hon na skauty v obecním lese, kteří se jim tam rozplemenili. Chytli tři. Ten nejmenší z nich, když ho svazovali, kvílel, pištěl a naříkal, že my, otužilí vojáci, jsme se na to nemohli dívat a raději jsme odešli stranou. Při tom svazování ti tři skauti pokousali osm sedláků. Potom na trápení u starosty, pod rákoskou, doznali, že není ani jedna louka v okolí, kterou by nebyli zváleli, když se vyhřívali na slunci, dále, že ten lán žita na stojatě, právě před žněmi u Ražic, vyhořel čirou náhodou, když si v žitě pekli na rožni srnku, ku které se přihradli s noži v obecním lese. V jejich doupěti v lese našli přes půl metrů vohlodanech kostí drůbeže i lesní zvěře, ohromný množství pecek z třešní, spoustu vohryzků z nezralejších jablek a jinejších dobřejších věcí.“

Ubohý otec skauta nebyl však k upokojení.

„Co jsem to udělal?“ bědoval, „já mám zničenou pověst.“

„To máte,“ řekl Švejk s upřímností jemu vrozenou, „po tom, co se stalo, musíte mít zničenou pověst na celý život, poněvadž až to budou číst v novinách, ještě vaši známí k tomu něco přidají. Lidí, kteří mají zničenou a zkaženou pověst, jest ve světě aspoň desetkrát tolik než těch s čistou pověstí. To je pouhá a pranepatrná maličkost.“ Na chodbě se ozvaly pádné kroky, klíč zarachotil v zámku, otevřely se dveře a policejní strážník vyvolal Švejkovo jméno.

„Odpusťte,“ řekl rytířsky Švejk, „já jsem tu teprve od dvanácti hodin v poledne, ale tenhle pán je tu již od šesti hodin ráno. Já tak nespěchám.“

Místo odpovědi vytáhla Švejka na chodbu silná ruka policejního strážníka a mlčky vyvedla ho po schodech do prvního poschodí.

V druhém pokoji seděl u stolu policejní komisař, tlustý pán, boдрého vzezření, který řekl k Švejkovi:

„Tak vy jste tedy ten Švejk? A jak jste se sem dostal?“

„Prachobyčejným způsobem,“ odpověděl Švejk, „přišel jsem sem v průvodu jednoho pana strážníka, poněvadž jsem si nechtěl dát líbit, aby mne z blázince vyhazovali bez oběda. To je, jako kdyby mě považovali za nějakou odkopnutou holku z ulice.“

„Víte co, Šveju,“ řekl vlídně pan komisař, „nač se zde, na Salmovce, máme s vámi zlobit? Nebude lepší, když vás pošleme na policejní ředitelství?“

„Vy jste, jak se říká,“ pravil Švejk spokojeně, „pánem situace; projít se na policejní ředitelství teď k večeru je docela příjemná malá procházka.“

„To jsem rád, že jsme se shodli,“ pravil vesele policejní komisař, „není lepší, když se domluvíme? Že je to pravda, Šveju?“

„Já se také s každým náramně rád radím,“ odvětil Švejk, „já vám, věřte mně, pane komisaři, nikdy nezapomenu na vaši dobrotu.“

Ukloniv se uctivě, odcházel s policejním strážníkem dolů na strážnici a za čtvrt hodiny bylo již vidět na rohu Ječné ulice a Karlova náměstí Švejka v průvodu druhého policejního strážníka, který měl pod paždí objemnou knihu s německým nápisem: „Arrestantenbuch.“

Na rohu Spálené ulice setkal se Švejk se svým průvodčím s tlupou lidí, kteří se tlačili kolem vyvěšeného plakátu.

„To je manifest císaře pána o vypovězení války,“ řekl policejní strážník k Švejkovi.

„Já to předpovídal,“ řekl Švejk, „ale v blázinci o tom ještě nic nevědí, ačkoliv by to měli mít z první ruky.“

„Jak to myslíte?“ otázal se policejní strážník Švejka.

„Poněvadž je tam zavřenejch mnoho pánů důstojníků,“ vysvětlil Švejk, a když přišli k nové tlupě, tlačící se před manifestem, Švejk vykřikl:

„Císaři Františkovi Josefovi nazdar! Tuhle vojnu vyhrajem.“

Někdo z nadšeného davu narazil mu klobouk přes uši, a tak za sběhu lidu dobrý voják Švejk vkročil opět do vrat policejního ředitelství.

„Tuhle vojnu vyhrajem docela určitě, opakuji to ještě jednou, pánové,“ s těmi slovy rozloučil se Švejk s davem, který ho provázel.

A kdesi v dálných dálavách historie snášela se k Evropě pravda, že zítřek rozboří i plány přítomnosti.

Švejk opět doma proraziv začarovaný kruh

Budovou policejního ředitelství vanul duch cizí autority, která zjišťovala, jak dalece je obyvatelstvo nadšeno pro válku. Kromě několika výjimek, lidí, kteří nezapřeli, že jsou synové národa, který má vykrváct za zájmy jemu úplně cizí, policejní ředitelství představovalo nejkrásnější skupinu byrokratických dravců, kteří měli smysl jedině pro žalář a šibenici, aby uhájili existenci zakroucených paragrafů.

Přitom nakládali se svými oběťmi s jízlivou vlídností, uvažující předem každé slovo.

„Je mně velmi líto,“ řekl jeden z těch dravců, černožlutě žíhaných, když k němu přivedli Švejka, „že vy jste opět padl v naše ruce. Mysleli jsme, že se polepšíte, ale zklamali jsme se.“

Švejk němě přitakal hlavou a tvářil se tak nevinně, že černožlutý dravec pohlédl tázavě na něho a zdůraznil:

„Netvařte se tak pitomě.“

Přešel však ihned do laskavého tónu a pokračoval:

„Pro nás je jistě velmi nemilé držet vás ve vazbě a mohu vás ujistit, že podle mého mínění vaše vina není tak veliká, neboť při vaší malé inteligenci není pochyby, že jste byl sveden. Řekněte mně, pane Švejku, kdo vlastně vás svádí, abyste vyváděl takové hlouposti?“ Švejk zakašlal a ozval se:

„Já, prosím, o žádných hloupostech nevím.“

„A to není hloupost, pane Švejk,“ řekl umělý otcovský tón, „když vy, podle udání policejního strážníka, který vás sem přivedl, způsobil jste sběh lidu před manifestem o válce, nalepeným na nároží, a když jste pobuřoval lid výkřiky: ‚Nazdar císaři Františkovi Josefovi. Tahle vojna je vyhrána!‘?“

„Já nemoh zahálet,“ prohlásil Švejk, upíraje své dobré oči v zrak inkvizitora, „já jsem se rozčílil, když jsem viděl, že všichni čtou ten manifest o vojně a nejevějí žádnou radost. Žádný volání slávy, žádný hurá, vůbec nic, pane rado. Tak jako kdyby se jich to vůbec netýkalo. A tu já, starý voják od jednadevadesátýho regimentu, nemoh jsem se na to dívat, a tak jsem vykřikl ty věty a já si myslím, že kdybyste vy byl na mém místě, že byste to udělal zrovna jako já. Když je válka, musí se vyhrát a musí se volat sláva císaři pánu, to mně nikdo nevymluví.“ Překonán a zkrušen nesnesl černožlutý dravec zrak nevinného beránka Švejka, sklopil jej na úřední akta a řekl:

„Přiznávám plně vaše nadšení, ale kdyby se bylo projevilo za jiných okolností. Víte však sám dobře, že vás vedl policejní strážník, takže takový vlastenecký projev mohl a musel účinkovat na obecnstvo spíše ironicky než vážně.“

„Jestli vede někoho policejní strážník,“ odpověděl Švejk, „je to těžký moment v životě lidském. Ale jestli člověk ani v takové těžké moment nezapomíná, co se patří dělat, když je vojna, myslím, že takovej člověk není tak špatnej.“

Černožlutý dravec zavrčel a podíval se ještě jednou Švejkovi do očí. Švejk odpověděl nevinným, měkkým, skromným a něžným teplem svého zraku.

Chvilí dívali se ti dva upřeně na sebe.

„Vem vás čert, Švejk,“ řekla nakonec úřední brada, „jestli se sem ještě jednou dostanete, tak se vás vůbec nebudu na nic ptát a poputujete přímo k vojenskému soudu na Hradčany. Rozuměl jste?“

A nežli se nadál, Švejk přikročil k němu, políbil mu ruku a řekl: „Zaplat' vám pánbůh za všechno, kdybyste potřeboval někdy nějakého čistokrevného pejška, račte se obrátit na mne. Já mám obchod se psy.“

A tak se ocitl Švejk opět na svobodě a na cestě k domovu.

Jeho uvažování, má-li se stavit napřed ještě U kalicha, skončilo tím, že otevřel ty dveře, odkud vyšel před časem v průvodu detektiva Bretschneidera.

Ve výčepu panovalo hrobové ticho. Sedělo tam několik hostů, mezi nimi kostelník od sv. Apolináře. Tvářili se zachmuřeně. Za výčepním pultem seděla hostinská Palivcová a tupě se dívala na pivní pípy.

„Tak už jsem se vrátil,“ řekl Švejk vesele, „dejte mně sklenici piva. Kdepak máme pana Palivce, je už také doma?“

Místo odpovědi dala se Palivcová do pláče, a soustřeďujíc své neštěstí ve zvláštním přízvuku na každém slově, zasténala:

„Dali-mu-deset-let-před-tejdnem.“

„Nu vida,“ řekl Švejk, „tak už má sedum dní za sebou.“

„On byl takovej opatrněj,“ plakala Palivcová, „sám to také vždycky o sobě tvrdil.“

Hosté ve výčepu tvrdošíjně mlčeli, jako by tu bloudil duch Palivcův a nabádal je ještě k větší opatrnosti.

„Opatrnost matkou moudrosti,“ řekl Švejk, usedaje ke stolu za sklenici piva, ve které v pění byly malé otvory, jak na pěnu kapaly slzy paní Palivcové, když nesla Švejkovi pivo na stůl, „dnešní doba je taková, že vona nutí člověka k opatrnosti.“

„Včera jsme měli dva pohřby,“ zaváděl řeč na jiné pole kostelník od sv. Apolináře.

„To patrně někdo umřel,“ řekl druhý host, načež třetí dodal:

„Byly ty pohřby s katafalkem?“

„Rád bych věděl,“ řekl Švejk, „jaký budou ve válce teď ty vojenský pohřby.“

Hosté se zvedli, zaplatili a tiše odešli. Švejk osaměl s paní Palivcovou.

„To jsem si nepomyslel,“ řekl, „aby odsuzovali nevinného člověka na deset let. Že jednoho nevinného člověka odsoudili na pět let, to jsem už slyšel, ale na celých deset let, to už je přece jen trochu moc.“

„Když on se můj přiznal,“ plakala Palivcová, „jak to tady říkal o těch mouchách a o tom obraze, tak to opakoval i na direkci i u soudu. Já byla na tom přelíčení jako svědek, ale co jsem mohla svědčit, když mně řekli, že jsem v příbuzenském poměru k svému muži a že se mohu vzdát svědectví. Já jsem se tak lekla toho příbuzenského poměru, aby snad ještě z toho něco nebylo, tak jsem se vzdala svědectví a on, chudák stará, se tak na mne podíval, do smrti na ty jeho oči nezapomenu. A potom po rozsudku, když ho odváděli, vykřik jim tam na chodbě, jak byl z toho celej pitomej: ‚Ať žije volná myšlénka!‘“

„A pan Bretschneider, už sem nechodí?“ otázal se Švejk.

„Byl tady několikrát,“ odpověděla paní hostinská, „vypil jedno nebo dvě piva, ptal se mne, kdo sem chodí, a poslouchal, jak si hosti vypravují o fotbalu. Oni si vždycky, když ho vidí, vypravují jen o fotbalu. A on sebou cukal, jako kdyby každou chvilku chtěl běsnit a svíjet se. Za tu celou dobu dostal na lep jen jednoho čalouníka z Příčné ulice.“

„Je to věc výcviku,“ poznamenal Švejk, „byl ten čalouník hloupej člověk?“

„Asi jako můj muž,“ odpověděla s pláčem, „ptal se ho, jestli by střílel proti Srbům. A on mu řekl, že neumí střílet, že byl jednou na střelnici a prostřílel tam *korunu*. Pak jsme všichni slyšeli, že pan Bretschneider řekl, vytahuje si zápisník, ‚I hleďme, zase nová pěkná vlezráda!‘ a odešel s tím čalouníkem z Příčné ulice, který se již nevrátil.“

„Ono se jich nevrátí víc,“ pravil Švejk, „dejte mně rum.“

Právě si Švejk dával nalít rum podruhé, když do výčepu přišel civilní strážník Bretschneider. Vrhnuv zběžný pohled do výčepu i prázdného lokálu, přisedl k Švejkovi, a poručiv si pivo, čekal, co řekne Švejk.

Švejk sňal z věšáku nějaké noviny, a prohlížeje zadní stranu inzerátů, ozval se:

„Tak vida, tenhle Čimpera v Straškově č. 5, p., Račiněves, prodá hospodářství s třinácti korci vlastních polí, škola a dráha na místě.“ Bretschneider nervózně zabubnoval prsty, a obrací se k Švejkovi, řekl:

„To se divím, proč vás to hospodářství zajímá, pane Šveju.“

„Ach, to jste vy,“ pravil Švejk, podává mu ruku, „já vás hned nemoh poznat, já mám velmi slabou paměť. Posledně jsme se rozešli, jestli se nemejlím, v přijímací kanceláři policejního ředitelství. Copak děláte od té doby, chodíte sem často?“

„Já jsem dnes přišel kvůli vám,“ řekl Bretschneider, „bylo mně sděleno na policejním ředitelství, že prodáváte psy. Potřeboval bych pěkného ratlíčka nebo špice nebo něco podobného.“

„To vám všechno mohu opatřit,“ odvětil Švejk, „přejete si čistokrevný zvíře, nebo nějaké z ulice?“

„Myslím,“ odpověděl Bretschneider, „že se rozhodnu pro čistokrevné zvíře.“

„A což policejního psa byste si nepřál?“ otázal se Švejk, „takovýho, kerej hned všechno vyslídí a přivede na stopu zločinu? Má ho jeden řezník ve Vršovicích a on mu tahá vozejk, ten pes se, jak se říká, minul se svým povoláním.“

„Já bych chtěl špice,“ s klidnou umíněností řekl Bretschneider, „špice, který by nekousal.“

„Přejete si tedy bezzubého špice?“ otázal se Švejk, „vím o jednom. Má ho jeden hostinský v Dejvicích.“

„Tak raději ratlíčka,“ rozpačitě ozval se Bretschneider, jehož kynologické schopnosti byly v samých začátcích, a kdyby byl

nedostal ten rozkaz z policejního ředitelství, nikdy by se o psech byl ničeho nedozvěděl.

Ale rozkaz zněl přesně, jasně a tvrdě. Seznámit se důvěrněji se Švejkem na podkladě jeho obchodu se psy, ku kterémuž účelu měl právo vybrat si pomocníky a disponovat obnosy na nákup psů.

„Ratlíčkové jsou větší a menší,“ řekl Švejk, „vím o dvou menších a třech větších. Všech pět se dá chovat na klíně. Mohu vám je co nejvřeleji doporučit.“

„To by se mně zamlouvalo,“ prohlásil Bretschneider, „a co by stál jeden?“

„To přijde na velikost,“ odpověděl Švejk, „to záleží na velikosti. Ratlík není tele, u ratlíků je to právě naopak, čím menší, tím dražší.“

„Já reflektuji na větší, kteří by hlídali,“ odvětil Bretschneider, obávaje se, aby nezatížil tajný fond státní policie.

„Dobrá,“ řekl Švejk, „větší vám mohu prodat po padesáti korunách a ještě větší po pětáctyřiceti korunách, ale přitom jsme zapomněli na jednu věc. Mají to být štěňata, nebo starší psi, nebo psíci, či feny?“

„Mně je to jedno,“ odpověděl Bretschneider, který měl tu co dělat s neznámými problémy, „zaopatřte mně je a já si zítra v sedm hodin večer k vám pro ně přijdu. Budou?“

„Přijďte, budou,“ suše odvětil Švejk, „ale v takovém případě jsem nucen požádat vás o zálohu třiceti korun.“

„Beze všeho,“ řekl Bretschneider, vyplácejí peníze, „a teď si dáme každý čtvrtku vína na moje konto.“

Když vypili, dal Švejk čtvrtku vína na svůj účet, potom Bretschneider, vyzývá Švejka, aby se ho nebál, že dnes není v službě a že se může mluvit dnes s ním o politice.

Švejk prohlásil, že on nikdy o politice v hospodě nemluví, že celá politika je pro malé děti.

Bretschneider byl naproti tomu revolučnějších názorů a říkal, že každý slabý stát je předurčen k zániku, a ptal se Švejka, jaký je jeho názor v této věci.

Švejk prohlásil, že neměl se státem co dělat, ale že jednou měl na ošetřování slabé štěně bernardýna, které krmil vojenskými suchary, a že také chcíplo.

Když měli každý pátou čtvrtku, prohlásil se Bretschneider za anarchistu a ptal se Švejka, do které organizace se má dát zapsat.

Švejk řekl, že si jednou jeden anarchist koupil od něho leonbergra za sto korun a že mu zůstal poslední splátku dlužen.

Při šesté čtvrtce mluvil Bretschneider o revoluci a proti mobilizaci, načež Švejk naklonil se k němu a pošeptal mu do ucha:

„Právě přišel do lokálu nějaký host, tak ať vás neslyší, nebo byste mohl mít z toho nepříjemnosti... vidíte, že hostinská už pláče.“

Paní Palivcová opravdu plakala na své židli za výčepními pultem.

„Proč pláčete, paní hostinská?“ otázal se Bretschneider, „za tři měsíce vyhraje vojnu, bude amnestie, váš pán se vrátí a pak si dáme u vás do trumpet.“

„Nebo nemyslíte, že to vyhraje?“ obrátil se k Švejkovi.

„Nač to pořád přezvykovat,“ řekl Švejk, „vyhrát se to musí a basta, teď ale už musím jít domů.“

Švejk zaplatil útratu a vrátil se ku své staré posluhovačce paní Müllerové, která se velice lekla, když viděla, že muž, který si otvírá klíčem dveře do bytu, je Švejk.

„Já myslela, milostpane, že se vrátíte až za kolik roků,“ řekla s obvyklou upřímností, „já jsem si zatím vzala z lítosti na byt jednoho portýra z noční kavárny, poněvadž u nás byla třikrát domovní prohlídka, a když nic nemohli najít, tak říkali, že jste ztracenej, poněvadž jste rafinovanej.“

Švejk se ihned přesvědčil, že neznámý cizinec zařídil se úplně pohodlně. Spal v jeho posteli a byl dokonce tak šlechetný, že se

spokojil s polovicí postele a na druhou polovici umístil nějaké dlouhovlasé stvoření, které z vděčnosti spalo, objevši ho kolem krku, zatímco části pánské i dámské garderoby válely se smíchá-ny kolem postele. Z toho chaosu bylo vidět, že se portýr z noční kavárny vrátil se svou dámou ve veselé náladě.

„Pane,“ řekl Švejk, třesa vetřelcem, „abyste nezmeškal k obědu. Mě by velice mrzelo, kdybyste o mně říkal, že jsem vás vyhodil, když už nikde jste nemoh dostat něco k obědu.“

Portýr z noční kavárny byl velice rozespalý a dlouho to trvalo, než pochopil, že se majitel postele vrátil domů a že si dělá nárok na ni.

Po zvyku všech portýrů z nočních kaváren i tento pán se vyjádřil, že každého ztluče, kdo ho bude budit, a pokusil se spát dál.

Švejk sebral mezitím části jeho garderoby, přinesl mu je k posteli, a zatřepav s ním energicky, řekl:

„Jestli se neobléknete, tak vás zkusím vyhodit tak, jak jste, na ulici. Pro vás bude velkou výhodou, když vyletíte odtud oblečený.“

„Já jsem chtěl spát do osmi večer,“ zaraženě ozval se portýr, navlékaje si kalhoty, „já platím denně z postele dvě koruny té paní a můžu si sem vodit slečny z kavárny. Mařeno, vstávej!“

Když si bral límeček a skládal kravatu, vzpamatoval se již do té míry, že mohl ujistit Švejka, že noční kavárna Mimosa jest opravdu jedna z nejslušnějších nočních místností, kam mají přístup jedině dámy, které mají policejní knížku v úplném pořádku, a zval Švejka srdečně, aby přišel na návštěvu.

Naproti tomu jeho společnice nebyla nijak spokojena se Švejkem a použila několika velice slušných výrazů, z nichž nejslušnější byl:

„Ty kluku velekněžská!“

Po odchodu vetřelců šel Švejk udělat pořádek s paní Müllero-vou, ale nenašel po ní žádné jiné stopy kromě kousku papíru, na kterém tužkou byl načmárán rozházený rukopis paní Müllerové,

kteřá neobyčejně lehce vyjádřila své myšlenky týkající se nešťastné příhody s propůjčováním Švejkovy postele portýru z noční kavárny:

„Odpustějí, milostpane, že jich víckrát neuvidím, poněvadž skočím z okna.“

„Lže,“ řekl Švejk a čekal.

Za půl hodiny vplížila se do kuchyně nešťastná paní Müllerová a bylo na jejím zdrceném výrazu tváře vidět, že čeká od Švejka slova útěchy.

„Jestli chcete skákat z okna,“ řekl Švejk, „jděte do pokoje, okno jsem otevřel. Skákat z kuchyňského okna bych vám neradil, poněvadž spadnete do zahrádky na růže a pomačkala byste keře a musela byste to platit. Z pokojského okna sletíte krásně na chodník, a když budete mít štěstí, zlomíte si vaz. Jestli budete mít smůlu, tak si přelámete jediné všechny žebra, ruce a nohy a budete muset platit nemocnici.“

Paní Müllerová se dala do pláče, potichu odešla do pokoje, zavřela okno, a když se vrátila, řekla: „Vono to táhne a nebylo by to dobrý na milostpánův revmatismus.“

Pak šla stlát postel, neobyčejně pečlivě uváděla všechno do pořádku, a vrátivši se k Švejkovi do kuchyně se zaslzeným zrakem, poznamenala: „Ty dvě štěňata, milostpane, co jsme měli na dvoře, chcípły. A ten bernardýn, ten nám utek, když tady dělali domovní prohlídku.“

„A prokristapána,“ vykřikl Švejk, „ten se může dostat do pěkný bryndy, toho teď jistě bude hledat policie.“

„On kousl jednoho pana policejního komisaře, když ho při prohlídce vytáhl zpod postele,“ pokračovala paní Müllerová, „napřed totiž jeden z těch pánů řek, že tam někdo je pod postelí, tak vyzvali toho bernardýna jménem zákona, aby vylezl ven, a když nechtěl, tak ho vytáhli. A on je chtěl spolknout, pak vyrazil ze dveří a víc se nevrátil. Se mnou také dělali výslech, kdo k nám

chodí, jestli nedostáváme nějaké peníze z ciziny, a potom dělali narážky, že jsem hloupá, když jsem jim řekla, že peníze z ciziny chodějí jen zřídka, posledně od toho pana řídícího z Brna ta záloha těch šedesát korun na angorskou kočku, kterou jste inzeroval v Národní politice a místo který jste jemu poslal v bedničce od datlí to slepé štěňátko foxteriéra. Potom se mnou mluvili velice vlídně a doporučili mně sem toho portýra z noční kavárny, abych se sama v bytě nebála, toho samýho, kerýho vyhodili...”

„Já už mám s těmi úřady smůlu, paní Müllerová, teď uvidíte, kolik jich sem přijde kupovat psy,“ povzdechl Švejk.

Nevím, jestli ti pánové, kteří po převratu prohlíželi policejní archiv, rozšifrovali položky tajného fondu státní policie, kde stálo: b... 40 k, F... 50 k, l... 80 k atd., ale rozhodně se mýlili, že b, F, l jsou začáteční jména nějakých pánů, kteří za 40, 50, 80 atd. korun prodávali český národ černožlutému orlu.

„b“ znamená: bernardýn, „F“ – foxteriér a „l“ značí leonbergra. Tyto všechny psy přivedl Bretschneider od Švejka na policejní ředitelství. Byly to ohyzdné obludy, které neměly toho nejmenšího společného s nějakou čistokrevnou rasou, za kterou je Švejk Bretschneiderovi vydával.

Bernardýn byla směs z nečistokrevného pudla a nějakého poličního čokla, foxteriér měl uši jezevčíka a velikost řeznického psa se zakroucenými nohama, jako by prodělal andělskou nemoc. Leonbergr připomínal hlavou chlupatou tlamu stájového pinče, měl useknutý ohon, výšku jezevčíka a zadek holý jako proslulí psíci naháčekové američtí.

Pak tam šel koupit psa detektiv Kalous a vrátil se s vyjevenou potvorou, připomínající hyenu skvrnitou, s hřívou skotského ovčáka, a v položkách tajného fondu přibyla nová: d... 90 k.

Ta potvora hrála roli dogy...

A ani Kalousovi se nepodařilo vyzvědět něco od Švejka. Dařilo se mu tak jako Bretschneiderovi. I nejobratnější politické

rozhovory Švejk převedl na léčení psinky u štěňat a nejbystřejší záludné léčky končily tím, že si Bretschneider odváděl s sebou od Švejka opět novou nemyslitelně kříženou obludu.

A to byl konec slavného detektiva Bretschneidera. Když měl již ve svém bytě sedm takových ohav, uzavřel se s nimi v zadním pokoji a nedal jim tak dlouho nic jíst, dokud ho nesežraly.

Byl tak čestný, že ušetřil eráru za pohřeb.

V jeho služebním spisku na policejním ředitelství byla zanesena do rubriky „Postup ve službě“ tato slova plná tragiky: „Sežrán vlastními psy.“

Když se později dozvěděl Švejk o té tragické události, řekl:

„To mně jenom vrtá hlavou, jak ho dají při posledním soudu dohromady.“

Švejk jde na vojnu

V době, kdy lesy na řece Rábu v Haliči viděly utíkat přes Ráb rakouská vojska a dole v Srbsku rakouské divize jedna za druhou dostávaly přes kalhoty to, co jim dávno patřilo, vzpomnělo si rakouské ministerstvo vojenství i na Švejka, aby pomohl mocnářství z bryndy.

Švejk, když mu přinesli vyrozumění, že se má za týden dostavit na Střelecký ostrov k lékařské prohlídce, ležel právě v posteli, stížen opět revmatismem.

Paní Müllerová vařila mu v kuchyni kávu.

„Paní Müllerová,“ ozval se z pokoje tichý hlas Švejkův, „paní Müllerová, pojdte sem na chvilku.“

Když posluhovačka stála u postele, řekl Švejk opět takovým tichým hlasem: „Sedněte si, paní Müllerová.“

V jeho hlase bylo něco tajuplně slavnostního.

Když se paní Müllerová posadila, prohlásil Švejk, vztyčuje se na posteli: „Já jdu na vojnu!“

„Panenko Maria,“ vykřikla paní Müllerová, „co tam budou dělat?“

„Bojovat,“ hrobovým hlasem odpověděl Švejk, „s Rakouskem je to moc špatný. Nahoře nám už lezou na Krakov a dole do Uher. Jsme bití jako žito, kam se podíváme, a proto mne volají

na vojnu. Já jim přece včera četl z novin, že drahou vlast vovinuly nějaké mraky.“

„Ale vždyť se nemůžou hejbat.“

„To nevadí, paní Müllerová, pojeďu na vojnu ve vozejku. Znají toho cukráře za rohem, ten takovej vozejk má. Vozil v něm před léty svýho chromýho, zlýho dědečka na čerstvej vzduch. Vy mne, paní Müllerová, v tom vozejku na tu vojnu odtáhnete.“

Paní Müllerová se dala do pláče: „Nemám, milostpane, doběhnout pro doktora?“

„Nikam nepudou, paní Müllerová, já jsem až na ty nohy úplně zdravej kanonenfutr a v tý době, když je to s Rakouskem vošklivý, každej mrzák musí bejt na svým místě. Vařte kávu klidně dál.“

A zatímco paní Müllerová, uplakaná a rozechvělá, cedila kávu, dobrý voják Švejk si zpíval na posteli:

*„Jenerál Windischgrätz
a vojenští páni od východu slunce
vojnu započali,
hop, hop, hop!
Vojnu započali, takto jsou zvolali:
,Pomoz nám Kristus Pán
s Panenkou Marií,
hop, hop, hop!‘“*

Uděšená paní Müllerová pod dojmem strašného válečného zpěvu zapomněla na kávu, a třesouc se na celém těle, uděšeně naslouchala, jak dobrý voják Švejk dál zpívá na posteli:

*„S Panenkou Marií a ty čtyry mosty,
postav si, Pimonte, silnější forposty,
hop, hop, hop!“*

*Byla bitva, byla, tam u Solferina,
teklo tam krve moc, krve pod kolena,
hop, hop, hop!
Krvě pod kolena a na fůry masa,
vždyť se tam sekala vosumnáctá chasa,
hop, hop, hop!
Vosumnáctá chaso, neboj se tý nouze,
vždyť za tebou vezou peníze na voze,
hop, hop, hop!“*

„Milostpane, proboha jich prosím,“ ozvalo se žalostivě z kuchyně, ale Švejk již končil svou válečnou píseň:

*„Peníze na voze a menáž v kočáře,
kerejpak regiment tohlencto dokáže,
hop, hop, hop!“*

Paní Müllerová vyrazila ze dveří a běžela pro lékaře. Vrátila se za hodinu, zatímco Švejk si zdříml.

A tak byl probuzen obtloustlým pánem, který mu chvíli držel ruku na čele a říkal:

„Nebojte se, já jsem doktor Pávek z Vinohrad – ukažte ruku – tenhle teploměr si dejte pod paždí... tak – ukažte jazyk – ještě víc – držte jazyk – na co zemřel váš pan otec a vaše matka?“

A tak v době, kdy Vídeň si přála, aby všichni národové Rakouska-Uherska dávaly nejskvělejší příklady věrnosti a oddanosti, předepsal doktor Pávek Švejkovi proti jeho vlasteneckému nadšení bróm a doporučoval statečnému a hodnému vojínu Švejkovi, aby nemyslel na vojnu:

„Ležte rovně a zachovejte klid, já zítra opět přijdu.“

Když druhého dne přišel, ptal se v kuchyni paní Müllerové, jak se daří pacientovi.

„Je to s ním horší, pane doktore,“ odpověděla s opravdovým zármutkem, „v noci zpíval, s vodpuštěním, když ho revma chytlo, rakouskou hymnu.“

Doktor Pávek viděl se nucena reagovat na tento nový projev loajality pacienta zvýšenou dávkou brómu.

Třetího dne hlásila mu paní Müllerová, že je to se Švejkm ještě horší.

„Odpůldne, pane doktore, si poslal pro mapu bojiště a v noci ho chytla fantaz, že to Rakousko vyhraje.“

„A prášky užívá přesně podle předpisu?“

„Ještě si pro ně, pane doktore, ani neposlal.“

Doktor Pávek odešel, když snesl na Švejka bouři výčitek s ujištěním, že nikdy více nepřijde léčit člověka, který odmítá jeho lékařskou pomoc s brómem.

Zbyly jen dva dny, kdy měl se objevit Švejk před odvodní komisí.

Za tu dobu učinil Švejk náležitě přípravy. Předně poslal koupit paní Müllerovou vojenskou čepici a za druhé poslal ji vypůjčit si vozík od cukráře za rohem, na kterém ten kdysi vozil svého chromého, zlého dědečka na čerstvý vzduch. Pak si vzpomněl, že potřebuje berle. Naštěstí cukrář choval též i berle jako rodinnou památku na svého dědečka.

Scházela mu ještě rekrutská kytká. I tu mu sehnala paní Müllerová, která za ty dny nápadně zhubla, a kudy chodila, tudy i plakala.

A tak v ten památný den objevil se na pražských ulicích případ dojemné loajality:

Stará žena, strkajíc před sebou vozík, na kterém seděl muž ve vojenské čepici s vyleštěným „frantíkem“, mávajíc berlemi. A na kabátě skvěla se pestrá rekrutská kytká.

A muž ten, mávaje poznovu a poznovu berlemi, křičel do pražských ulic:

„Na Bělehrad, na Bělehrad!“

Za ním šel zástup lidu, který stále vzrůstal z nepatrného hloučku, shromáždivšího se před domem, odkud Švejk vyjel na vojnu.

Švejk mohl konstatovat, že policejní strážníci, stojící na některých křižovatkách, mu zasalutovali.

Na Václavském náměstí vzrostl zástup kolem vozíku se Švejkem o několik set hlav a na rohu Krakovské ulice byl jím zbit nějaký buršák, který v cerevisce křičel Švejkovi:

„Heil! Nieder mit den Serben!“

Na rohu Vodičkovy ulice vjela do toho jízdní policie a rozehnala zástup.

Když Švejk revírnímu inspektorovi ukázal, že to má černé na bílém, že dnes musí být před odvodní komisí, byl revírní inspektor trochu zklamán a kvůli zamezení výtržnosti dal doprovázet vozík se Švejkem dvěma jízdními strážníky na Sřelecký ostrov.

O celé této události objevil se v Pražských úředních novinách tento článek:

Vlastenectví mrzáka. Včera dopoledne byli chodci na hlavních pražských třídách svědky scény, která krásně mluví o tom, že v této veliké a vážné době i synové našeho národa mohou dát nejskvělejší příklad věrnosti a oddanosti k trůnu staříckého mocnáře. Zdá se nám, že vrátily se doby starých Řeků a Římanů, kdy Mucius Scaevola dal se odvésti do boje, nedbaje své upálené ruky. Nejsvětější city a zájmy byly včera krásně demonstrovány mrzákem o berlích, kterého stará matička vezla na vozíku pro nemocné. Tento syn českého národa dobrovolně, nedbaje své neduživosti, dal se odvésti na vojnu, aby dal svůj život i statky za svého císaře. A jestli jeho volání „Na Bělehrad!“ mělo tak živý ohlas v pražských ulicích, jest to

jen svědectvím, že Pražané skýtají vzorné příklady lásky k vlasti a k panovnickému domu.

Ve stejném smyslu psal i *Prager Tagblatt*, který končil svůj článek, že mrzáka dobrovolce vyprovázel zástup Němců, kteří ho svými těly chránili před lynčováním ze strany českých agentů Čtyřdohody. *Bohémie*, uveřejňující tuto zprávu, žádala, aby mrzák vlastenec byl odměněn, a oznámila, že pro neznámého přijímá od německých občanů dárky v administraci listu.

Jestli dle těch tří časopisů nemohla země česká vydat ušlechtilějšího občana, nebyli téhož názoru páni v odvodní komisi.

Zejména ne vrchní vojenský lékař Bautze. Byl to muž neúprosný, který ve všem viděl podvodný pokus uniknout vojně, frontě, kulce a šrapnelům.

Známý jest jeho výrok: „Das ganze tschechische Volk ist eine Simulantenbande.“

Za deset týdnů své činnosti vymýtil z 11 000 civilistů 10 999 simulantů a byl by se dostal na kobylku i tomu jedenáctitisícimu, kdyby nebyla toho šťastného člověka právě v tom okamžiku, když na něho zařval „Kehrt euch!“, neranila mrtvice.

„Odneste toho simulanta,“ řekl Bautze, když zjistil, že je muž mrtev.

A před ním stál v ten památný den Švejka jako ostatní v plné nahotě, zakrýváje cudně svou nahotu berlemi, o které se opíral.

„Das ist wirklich ein besonderes Feigenblatt,“ řekl Bautze, „takových fíkových listů v ráji nebylo.“

„Superarbitrován pro blbost,“ poznamenal šikovatel, dívaje se do úředních listin.

„A co vám ještě schází?“ otázal se Bautze.

„Poslušně hlásím, že jsem revmatik, ale sloužit budu císaři pánu až do roztrhání těla,“ řekl skromně Švejk, „já mám oteklý kolena.“ Bautze podíval se strašně na dobrého vojáka Švejka

a zařval: „Sie sind ein Simulant,“ a obraceje se k šikovateli, s le-
dovým klidem řekl: „Den Kerl sogleich einsperren!“

Dva vojáci s bajonety odváděli Švejka do posádkové věznice.

Švejk šel o berlích a s hrůzou pozoroval, že jeho revmatismus začíná mizet.

Paní Müllerová, která čekala nahoře na mostě s vozíkem na Švejka, když viděla ho pod bajonety, zaplakala a odešla od vozíku, aby se vícekrát k němu nevrátila.

A dobrý voják Švejk šel skromně v průvodu ozbrojených ochránců státu.

Bajonety svítily v záři slunce a na Malé Straně obrátil se Švejk před pomníkem Radeckého k zástupu, který je vyprovázal:

„Na Bělehrad! Na Bělehrad!“

A maršálek Radecký snivě se díval ze svého pomníku za vzda-
lujícím se dobrým vojákem Švejkem s rekrutskou kytkou na kabá-
tě, kulhajícím na starých berlích, zatímco sděloval nějaký vážný
pán lidem kolem, že vedou „dezentéra“.

V této velké době vojenští lékaři dali si neobvyčejně záležet, aby ze simulantů vyhnali ďábla sabotáže a vrátili je opět do lůna armády. Bylo zavedeno několik stupňů trápení simulantů a lidí podezřelých, že jsou simulanti, jakými byli: souchotináři, revmatikové, lidé s kýlou, ledvinovou nemocí, tyfem, cukrovkou, zánětem plic a jinými chorobami.

Trápení, kterému byli simulanti podrobeni, bylo systematicky a stupně trápení byly tyto:

Naprostá dieta, ráno a večer po šálku čaje během tří dnů, přičemž se všem bez rozdílu toho, nač si stěžují, podává aspirin pro pocení.

Podává se, aby si nemysleli, že je vojna med, v hojných porcích chinin v prášku, čili takzvané „lízání chininu“.

Vyplachování žaludku dvakrát za den litrem teplé vody.

Klystýr při použití mýdlové vody a glycerínu.

Zabalení do prostěradla namočeného ve studené vodě.

Byli lidé stateční, kteří přetrpěli všech pět stupňů trápení a dali se odvézt v prosté rakvi na vojenský hřbitov. Byli však lidé malomyslní, kteří, když došli ke klystýru, prohlásili, že už je jim dobře a že si nic jiného nepřejí než odejít s nejbližším maršovým batalionem do zákopů.

Švejka v posádkové věznici uložili do nemocničního baráku právě mezi takové malomyslné simulanty.

„Už to nevydržím,“ řekl jeho soused na posteli, kterého přivedli z ordinálního pokoje, kde mu již podruhé vyplachovali žaludek.

Muž ten simuloval krátkozrakost.

„Zítra pojedu k pluku,“ rozhodoval se druhý soused po levé straně, který právě dostal klystýr, simuluje, že je hluchý jako pařež. Na posteli u dveří umíral jeden souchotinář, zabalený do prostěradla namočeného ve studené vodě.

„To už je třetí tenhle týden,“ poznamenal soused po pravé straně, „a co tobě schází?“

„Já mám revma,“ odpověděl Švejk, načež následoval upřímný smích všech kolem. Smál se i umírající souchotinář, simulující tuberkulózu.

„S revmatismem mezi nás nelez,“ vážně Švejka upozorňoval tučný muž, „revmatismus, ten tu platí tolik jako kuří oka; já jsem chudokrevný, mám pryč půl žaludku a pět žeber pryč, a nikdo mně nevěří. Byl zde dokonce jeden hluchoněmý, čtrnáct dní ho balili každou půl hodinu do prostěradla namočeného ve studené vodě, každý den mu dávali klystýr a pumpovali žaludek. Už všichni sanitáři mysleli, že to vyhrál a že půjde domů, když mu tu předepsal doktor něco pro dávení. Mohlo ho to ztrhat, a tu on zmalomyslněl. ‚Nemohu,‘ povídá, ‚dále dělat hluchoněmého, vrátila se mi řeč i sluch.‘ Marodi všichni mu domlouvali, aby se nehubil, ale on stál na svém, že slyší a mluví jako ostatní, a tak to také i hlásil ráno při vizitě.“

„Držel se dost dlouho,“ poznamenal muž simulující, že má jednu nohu kratší o celý decimetr, „ne jako ten, co simuloval, že ho ranila mrtvice. Stačily tři chininy a jeden klystýr a jednodenní půst. Přiznal se, a než došlo k pumpování žaludku, nebylo po mrtvici ani památky. Nejdéle se zde držel ten, co byl pokousán vzteklým psem. Kousal, vyl, to je pravda, to uměl znamenitě, ale

nemoh nijak dostat dohromady tu pěnu u huby. Pomáhali jsme mu, jak jsme mohli. Lechtali jsme ho kolikrát po celou hodinu do vizity, až dostal křeče a zmodral nám, ale pěna u huby se nedostavovala a také nedostavila. Bylo to něco hrozného. Když se vzdával takhle ráno při vizitě, tak nám ho bylo líto. Postavil se u postele jako svíčka, zasalutoval a řekl: ‚Poslušně hlásím, pane obrarct, že asi ten pes, který mne kous, nebyl vzteklej.‘ Obrarct se na něho podíval tak nějak divně, že pokousaný se počal třást na celém těle a pokračoval: ‚Poslušně hlásím, pane obrarct, že mne vůbec žádnéj pes nekous, to jsem se já sám kous do ruky.‘ Po tom přiznání ho vyšetřovali pro sebezohavení, že si chtěl ukousnout ruku, aby nemusel do pole.“

„Všechny takové nemoci, kde se potřebuje pěna u huby,“ řekl tučný simulant, „se dají špatně simulovat. Jako kupříkladu padoucnice. Byl zde také jeden s padoucnicí, ten nám vždy říkal, že mu na jednom záchvatu nezáleží, tak jich dělal třeba deset za den. Svíjel se v těch křečích, zatínal pěstě, vypuloval oči, maje je jako na štopkách, bil sebou, vyplazoval jazyk, zkrátka vám řeknu, nádherná prvotřídní padoucnice, taková upřímná. Najednou dostal nežidy, dva na krk, dva na záda, a bylo po svíjení a bití sebou o podlahu, když nemohl hlavou hnout, ani sedět, ani ležet. Dostal horečku a v horečce na sebe při vizitě všechno pověděl. A dal nám s těmi nežidami co proto, poněvadž musel s nimi ležet ještě tři dny mezi námi a dostával druhou dietu, ráno kávu s houskou, k obědu polévku, omáčku a knedlík, večer kaši nebo polévku, a my se museli dívat s hladovými vypumpovanými žaludky s úplnou dietou, jak ten chlap žere, mlaská, funí a krká sytostí. Třem tím podrazil nohy, přiznali se také. Ti leželi na srdeční vadu.“

„Nejlepší,“ mínil jeden ze simulantů, „dá se simulovat šílenství. Z našeho učitelského sboru jsou vedle v cimře dva, jeden neustále křičí dnem a nocí: ‚Hranice Giordana Bruna ještě dýmá, obnovte

proces Galileův!“ a ten druhý štěká, napřed třikrát pomalu: haf-haf-haf, potom pětkrát rychle za sebou hafhafhafhafhaf a zas pomalu a tak to jde neustále. Už to vydrželi přes tři neděle. Já jsem původně také chtěl dělat blázna, náboženského šílence a kázat o neomylnosti papežově, ale nakonec jsem si opatřil rakovinu žaludku od jednoho holiče na Malé Straně za patnáct korun.“

„Já znám jednoho kominíka v Břevnově,“ poznamenal jiný pacient, „ten vám za deset korun udělá takovou horečku, že vyskočíte z okna.“

„To nic není,“ řekl druhý, „ve Vršovcích je jedna porodní bába, která vám za dvacet korun vymkne nohu, tak pěkně, že jste mrzák nadosmrti.“

„Já mám vymknutou nohu za pětku,“ ozvalo se z řady postelí u okna, „za pětku a tři piva.“

„Mě ta moje nemoc stojí už přes dvě stovky,“ prohlásil jeho soused, vyschlá tyčka, „jmenujte mně jakýkoliv jed, kterého bych byl neužíval, nenajdete. Jsem živé skladiště jedů. Pil jsem sublimát, vdechoval rtuťové páry, chroupal arzén, kouřil opium, pil opiovou tinkturu, sypal si morfium na chleba, polykal strychnin, pil roztok fosforu v sirouhlíku i kyselinu pikrovou. Zničil jsem si játra, plíce, ledviny, žluč, mozek, srdce, střeva. Nikdo neví, co mám za nemoc.“

„Nejlepší je,“ vysvětloval někdo od dveří, „vstříknout si petrolej pod kůži na ruce. Můj bratranec byl tak šťastný, že mu uřízli ruku pod loket, a dnes má s celou vojnou pokoj.“

„Tak vidíte,“ řekl Švejk, „to všechno každé musí zkusit pro císaře pána. I to pumpování žaludku i ten klystýr. Když jsem sloužil před léty u mého regimentu, bejvalo to ještě horší. To takovýho maroda svázali do kozelce a hodili do díry, aby se vykurýroval. To nebyly žádný postele s kavalci jako zde nebo plivátka. Holá pryčna a na tej leželi marodi. Jednou měl jeden vopravdovskej tyfus a druhej vedle něho černý neštovice. Voba byli svázaní do

kozelce a regimentsarct je kopal do břicha, že jsou prej simulanti. Pak když ty voba vojáci umřeli, přišlo to do parlamentu a bylo to v novinách. Ty noviny hned nám zakázali číst a dělali prohlídku v kufříkách, kdo má ty noviny. A jak už mám vždycky to neštěstí, u celého regimentu je u nikoho nenašli než u mě. Tak mne vedli k regimentsraportu a náš obršt, takovej vůl, dej mu pánbůh nebe, začal na mne řvát, abych stál rovně a řek, kdo to do těch novin napsal, nebo že mně roztrhne hubu od ucha k uchu a dá mě zavřít, až budu černej. Potom přišel regimentsarct, šermoval mně pěstí pod nosem a křičel: ‚Sie verfluchter Hund, Sie schäbiges Wesen, Sie unglückliches Mistvieh, ty kluku socialistická!‘ Dívám se všem upřímně do očí, ani nemrknu a mlčím, ruku na čepici a levou na faldě kalhot. Běhali kolem mne jako psi, štěkali na mne, a já pořád nic. Mlčím, vzdávám čest a levá ruka na faldě kalhot. Když tak řádili asi půl hodiny, rozběhl se obrst ke mně a zařval: ‚Jsi blbec, nebo nejsi blbec?‘ – ‚Poslušně hlásím, pane obrst, že jsem blbec.‘ – ‚21 dní tuhého vězení pro blbost, dva pusty týdně, měsíc kasárníka, 48 hodin špangle, hned zavřít, nedat mu žrát, svázat ho, ukázat mu, že erár blbce nepotřebuje. My už ti, holomku, noviny vytlučem z hlavy, rozhodl se po dlouhým lítání pan obrst. – Zatímco jsem seděl, děly se v kasárnách divy. Náš obršt zakázal vůbec vojákům číst, třebas by to byly Pražské úřední noviny, v kantýně nesměli balit do novin ani párky, ani syrečky. Vod tý doby vojáci začli číst a náš regiment byl nejvzdelanější. Četli jsme všechny noviny a u každý kumpačky skládali veršičky, písničky proti panu obrštovi. A když se něco u regimentu stalo, tak se vždycky našel mezi manšaftem nějakej dobrodinec, kerej to dal do novin pod názvem: tejrání vojáků. A na tom neměli dost. Psali poslancům do Vídně, aby se jich ujmuli, a ti začali dávat interpelace jednu za druhou, že je náš pan obrst zvíře a podobně. Někakej ministr poslal k nám komisi, aby to vyšetřila, a někakej Franta Henčlů z Hluboký dostal potom dva

roky, poněvadž to byl ten, co se vobrátil do Vídně k poslancům kvůli tý facce, kterou dostal na cvičišti od pana obršta. Potom, když komise vodjela, dal si nás pan obršt všechny seřadit, celej regiment, a povídá, že voják je voják, že musí držet hubu a sloužit, jestli se mu něco nelíbí, tak že je to porušení subordinace. ‚Tak jste si, lumpové, mysleli, že vám ta komise pomůže,‘ povídá pan obršt, ‚drek vám pomohla. A teď bude každá kumpačka kolem mne defilírovat a opakovat hlasitě, co jsem řekl.‘ – Tak jsme šli jedna kumpačka za druhou, rechtsšaut, kde stál pan obršt, ruku na řemeni flinty a řvali jsme na něho:

‚Tak jsme si, lumpové, mysleli, že nám ta komise pomůže, drek nám pomohla.‘ – Pan obršt se smál, až se za břicho popadl, až defilírovala jedenáctá kumpačka. Jde, dupe, a když přijde k panu obrštovi, nic, ticho, ani hlásku. Pan obršt se začervenal jako kohout a vrátil jedenáctou kumpačku, aby to ještě jednou opakovala: defilíruje a mlčí, jen řada za řadou se drže dívá panu obrštovi do očí. – ‚Ruht!‘ povídá pan obršt a chodí po dvoře, seká si bičíkem přes holínky, plivá, pak najednou se zastaví a zařve: ‚Abtreten!‘, sedne si na svou herku a už je z brány venku. Čekali jsme, co se stane s jedenáctou kumpačkou, a ono nic. Čekáme jeden den, druhý den, celý týden, a ono pořád nic. Pan obršt se v kasárnách vůbec neobjevil, z čehož mělo mužstvo, šarže i důstojníci velkou radost. Potom jsme dostali nového obršta a o tom starém se povídalo, že je v nějakém sanatoriu, poněvadž napsal vlastnoruční dopis k císaři pánovi, že se jedenáctá kumpačka vzbouřila.“

Přiblížila se doba odpolední vizity. Vojenský lékař Grünstein chodil od postele k posteli a za ním sanitní poddůstojník se zápisnou knihou.

„Macuna?“

„Zde!“

„Klystýr a aspirin! – Pokorný?“

„Zde!“

„Vypláchnout žaludek a chinin! – Kovařík?!“

„Zde!“

„Klystýr a aspirin! – Koťátko?!“

„Zde!“

„Vypláchnout žaludek a chinin!“

A tak to šlo, jeden za druhým, bez milosti, mechanicky, řízně.

„Švejk?!“

„Zde!“

Dr. Grünstein podíval se na nový přírůstek.

„Co vám schází?“

„Poslušně hlásím, že mám revma!“

Dr. Grünstein po dobu své praxe přivykl být jemně ironickým, kterýž způsob působil mnohem vydatněji nežli křik.

„Aha, revma,“ řekl k Švejkovi, „to máte náramně těžkou nemoc. Je to opravdu náhoda, dostat revma v době, kdy je světová válka a člověk má jít na vojnu. Já myslím, že vás to musí strašně mrzet!“

„Poslušně hlásím, pane obrarct, že mě to strašně mrzí.“

„Tak vida, ono ho to mrzí. To je od vás náramně hezké, že jste si s tím revmatismem právě teď na nás vzpomněl. V době míru běhá takový chudák jako kůzlátko, ale jak vypukne vojna, hned má revma a hned mu kolena neslouží. Nebolí vás kolena?“

„Poslušně hlásím, že bolí.“

„A celé noci nemůžete spát, není-liž pravda? Revma je velice nebezpečná, bolestná a těžká nemoc. My už tady máme s revmatiky dobré zkušenosti. Naprostá dieta a jiný náš způsob léčení se velice dobře osvědčil. Budete zde dříve zdravější než v Píšťanech a maširovat budete na pozice, jen se za vámi zapráší.“

Obraceje se k sanitnímu poddůstojníkovi, řekl:

„Píšte: Švejk, úplná dieta, dvakrát denně vypláchnout žaludek, jednou za den klystýr, a jak bude dál, uvidíme. Prozatím ho odvedte do ordináčního pokoje, vypláchněte mu žaludek a dejte